

KMETOVALEC

GLASILO KMETIJSKE DRUŽBE V LJUBLJANI

registrovana zadruga s omejeno savezo

Štev. 4.

V Ljubljani, 15. aprila 1938.

Leto 55.

Vsebina: Števila govorijo. — Nova pota francoskega kmetijstva. — Enotne cene semenā. — Ali je uporaba kultivatorja priporočljiva? — Ravnala za njive. — Umetna gnojila za gnojenje krompirja. — Zvišajmo pridelek krepke krme! — Vsem v razmišljanje in uporabo! — Saditev več breskev ali več oreha in kostanja v dravski banovini? — Mikrobiologija vina. — Spomladanska ali prva glavna vinogradska kop. — Stari domači sir. — Kunčje samice in mladiči. — Pomen klajnega apna v perutninarstvu. — Čebele v aprilu — maju. — Kmetice-zadrugarice so sezidale svoj dom. — Kmetijski pravnik. — Društvene vesti. — Pismo naročnika. — Razno.

Števila govorijo.

Ing. V. Sadar,

Pred kratkim smo dobili številčne podatke o velikosti kmetij v naši državi. Zbrani so bili l. 1931 pri splošnem ljudskem štetju, zato pravzaprav niso več popolnoma točni po sedmih letih, vendar nam odkrivajo razmere, ki jih poprej še nismo poznali. So torej prav zanimivi in zaslužijo tudi nekoliko pozornosti s strani našega kmetovalca.

Podatki nam dokazujejo jasno in neizpodbitno, da je naša država maloposestniška kmečka država. Nad dve tretjini vseh kmečkih posestev meri komaj do 5 ha zemlje. Iste razmere vladajo tudi v sosedni Bolgariji. Lahko rečemo, da so od Triglava do Črnega morja enake kmečko-posestniške razmere.

Nekaj števil!

Vseh kmečkih posestev je v naši državi približno dva milijona. Od teh je merilo

158.904 posestev	= 8 %	do pol ha,
175.532	" = 8.8 %	" 1 "
377.429	" = 17 %	od 1 " 2 "
676.284	" = 34 %	" 2 " 5 "
402.237	" = 20.5 %	" 5 " 10 "
174.068	" = 8.8 %	" 10 " 20 "
49.314	" = 2.5 %	" 20 " 50 "
5.156	" = 0.3 %	" 50 " 100 "
1.099	" = 0.1 %	" 100 " 200 "
494	"	200 " 500 "
208	"	nad 500 "

Največ kmetij ima površino od 2 do 5 ha. Od približno dveh milijonov posestev jih zavzema 1,348.149 en ar do 5 ha. Kmetijska površina je ta čas merila skupaj 10,645.980 ha. **Le 28 % te površine odpade na ta mala**

	Jugoslavija:	
	posestev	zemlje
	%	%
Do 10 ha	88.3	49.5
od 10—50 ha	11.3	40.—
nad 50 ha	0.4	9.5

posestva, ki znašajo 67.8 % vseh posestev. To je nepobiten dokaz, da smo maloposestniška dežela, čeprav 72 % zemlje odpade na maloštevilna večja posestva, ki znašajo komaj eno tretjino števila vseh posestev.

Na Češkem je število malih kmetij še večje kakor pri nas. Tamkaj meri 73 % vseh kmetij komaj do 5 ha površine. V Avstriji je pa ta odstotek mnogo nižji. Tamkaj je ena polovica posestev merila do 4 ha zemlje,

toda na ta posestva je odpadla komaj ena desetina (9.4 %) kmetijske površine.

Za presojo gospodarske jakosti ni merodajen odstotek malih posestev, temveč veliko bolj važen je odstotek kmetijske površine, ki na ta mala posestva odpada. Žato sem za primerjavo z nekaterimi tujimi državami sestavil to-le preglednico:

	Danska:		Avstrija:	
	posestev	zemlje	posestev	zemlje
	%	%	%	%
	54	27	66	19.1
	44	64	29.2	46
	2	9	4.8	34.9

Na eno kmečko posestvo odpade v Jugoslaviji 5.3 ha zemlje, na Danskem 17.2 ha, v Avstriji pa 17.6 ha.

Kaj nam povedo ta števila? Da obsegajo naše kmetije povprečno mnogo manj zemlje, da niti eno tretjino one površine ne kakor jo zavzema povprečno vsaka kmetija na Danskem ali v Avstriji. Drugega nam pa taka-le povprečna velikost prav ničesar ne pove. Bolj zgovorna je pa zgornja razpredelnica, ki nam pravi, da odpade v Jugoslaviji največ zemlje na mala posestva, v Avstriji in na Danskem pa na srednja posestva od 10 do 50 ha površine. **Največje blagostanje dosežejo, če sodimo po resničnem stanju stvari, dežele in kmetije, kjer je kmetija pretežno srednje velika.** Tako je na Danskem, tako je v Avstriji. Tu je kmečki stan res močan in premožen. Toda za državo ni važno, da se le enemu stanu dobro godi. Vsem državljanom mora dati država zaslužka in kruha. Kjer

je poleg krepkega kmeta v deželi še obilo zaslužka za one ljudi, ki na kmetiji ne najdejo dela in jela, zaslužka torej v obrti in industriji, potem je stvar v redu. Napak pa postane, če poleg močnih kmetij strada obilo brezposelnih, ker industrija ni še razvita v toliki meri, da bi presežek delovnih sil s kmetov zaposlila in prehranila. V neindustrijski državi smo lahko zadovoljni, da štejemo mnogo malih posestev, ki sicer ne nudijo mnogo, vendar za silo vsaj življenje. Res je, da ti mali posestniki, bajtarji, kajzarji ali želarji, ki imajo pri nas po številu večino, kaj borno živijo, toda nikakor ne pomenijo ono, kar pomenijo trume brezposelnih industrijskih delavcev po mestih in industrijskih središčih.

Za zaposlitev prebivalstva so mala posestva zelo koristna. Po čeških podatkih zahtevajo posestva izpod 2 ha trikrat več delovnih sil kakor kmetije od 20—100 ha. Za obdelavo 1 ha njive potrebuje malo posestvo pod 2 ha površine 211 dni, od 10 do 20 ha veliko posestvo 160 delovnih dni, od 5 do 20 ha 106 dni, od 20 ha navzgor pa komaj 62 dni. **Mala posestva imajo torej velik socialni pomen zlasti v času industrijskih kriz,** ker zaposlujejo na en ha trikrat toliko ljudi kakor veliko posestvo. Posestvo izpod 5 ha sploh ne potrebuje najetih težakov, na posestvu od 5—20 ha velikem se zaposluje 25% težakov, na še večjih posestvih pa 70% težakov, med tem ko posestva nad 100 ha zaposlujejo zelo malo težakov sploh, ker večinoma delajo stroji, gospodar pa sam sploh ne prime za ročno delo.

Velikost posestva vpliva tudi na vrsto kmetijskih kultur. Največ njiv obdelujejo mala posestva pod 2 ha in sicer odpade pri njih 72% vse zemlje na njive, medtem ko pri veleposestvih le 64%. Na pašnike odpade na veleposestvih 19%, pri malih posestvih pa le 8%. Te številke veljajo za Češko, mi tega za naše razmere še nismo ugotovili.

Glavna naloga malega posestva je prehrana družine, veleposestvo pa dela za trg. Mala posestva pridelujejo lasten živež, veleposestva tudi industrijske rastline. Mala posestva redijo trikrat več govedi in svinj kakor veleposestva. Največji donos na ha dosežejo mala posestva.

Mislím torej, da podatkov naše statistike glede velikosti naših kmetij ne smemo tolmačiti tako tragično, kakor nekateri to delajo. **Ni slabo, da imamo veliko število malih posestev, slabo je le, da odpade nanje komaj 28% zemlje. Slabo je**

tudi to, da je še toliko veleposestev, in pa toliko nekultivirane zemlje. S stroški 3 milijard dinarjev bi lahko kultivirali v naši državi okoli 600.000 ha njivske zemlje. Za 5.000 dinarjev bi na ta način pridobili en ha njive. Kdo bi jih ne plačal, ko v resnici naš kmet še gladije za zemljo! Koliko družin, najmanj 150 tisoč, koliko ljudi, najmanj 1.200.000, bi našlo dela in jela. Mi pa vlagamo milijarde v ceste, da se prevaža po njih — tujec, naš človek ima pa samo trenutni zaslužek.

Če hočemo rešiti našega kmeta in vprašanje zaposlitve naraščajočega prebivalstva, moramo v interesu napredka naše države: **vpeljati nedeljivo kmečko posest, vpeljati tkz. ohišja (okučstvo) t. j. najmanjša neprodajna površina kmetije, agrarno reformo izvesti do kraja, pričeti takoj meliorirati zamočvirjeno kmetijsko površino.** To so temeljni pogoji za napredek poleg kopice drugih, ki jih ne bom našteval. Vse to nam zgovorno potrjujejo spredaj navedene številke.

Nova pota francoskega kmetijstva.

V francoski javnosti se mnogo razpravlja o vprašanju, zakaj kmet zapušča zemljo in se seli v mesto. Gotovo je to značajan pojav za gospodarstvo in za družabno organizacijo francoskega naroda, ter je razumljivo, zakaj o njem razpravljajo javni delavci.

Francoska je zelo močna industrijska država in vendar je še danes čez polovico prebivalstva kmetov. Moderna tehnika obdelovanja zemlje in racionalna uporaba drugih pripomočkov v proizvodnji, sta donos zemlje povečala in ga še povečavata. Tako je n. pr. maksimalni donos pšenice na ha skočil v zadnjih 40 letih od 9.4 na 50.8 stotov. Seveda vse njive ne donajajo toliko, toda ravno rekordi prikažejo napredek najvidnejše in dajejo sliko, kaj se vse lahko doseže z vztrajnim delom. Če pri tem upoštevamo to, da potrošnja kruha na osebo v zadnjih letih splošno pada, a število prebivalstva v Franciji le neznatno narašča, pridemo do zaključka, da danes ni več potrebno zasejati s pšenico tolike površine kot nekdanj, da bi se prebivalstvo oskrbelo s hrano. Stvarno že nekoliko let nazaj, Francija ni vedela, kaj bi storila z viškom proizvedene pšenice, ter ga je deloma izvažala po zelo nizkih cenah, deloma uničila ali pa pohranila živini. Do sličnih ugotovitev pridemo tudi pri primerjavi statističnih rezultatov pri drugih pridelkih in vedno bomo našli, da večja proizvodnja ni v pravem razmerju s konzumiom, kar seveda vpliva na formacijo dosegljivih cen.

Cene kmetijskim pridelkom po vojni niso porasle toliko, kot industrijskim izdelkom. Ekonomsko stanje kmeta se je poslabšalo in zato se tudi življenjske udobnosti moderne časa (elektrika, bioskop, radio itd.), za katerimi končno vsak člo-

vek teži, niso mogle toliko razširiti po vaseh, kot v mestu. Na drugi strani, vsled uporabe racionalnih strojev pri kmečkem delu ni več potrebno toliko pridnih rok, kot nekdanj. Vse te okolnosti in še razne druge, treba upoštevati, da bi se mogel razumeti pojav seljenja kmečkega življa v mesta.

Posledice preseljevanja dokazuje najočitneje statistika. Število kmetijskih gospodarstev je od leta 1892 do leta 1929 zmanjšano za 30%. Leta 1892 je štela Francija še 5.702.752 kmetijskih gospodarstev, a leta 1929 samo 3.966.430. V 10 letih od 1921 do 1931 je zapustilo vas 1.313.000 kmetov. Sporedno s tem je povečana tudi površina neobdelane zemlje od 3.790.745 ha na 5.384.000 ha; torej je ostalo neobdelanih 1.593.285 ha! Zemljo so zapustili večinoma ubožni kmetje, ki na svojih malih posestvih niso mogli pridelati toliko, kolikor rabijo za svojo družino; vsled uporabe strojev v kmetijstvu pa niso mogli najti zaslužka na srednjih kmetijah in velikih posestvih. Neobljudene so postale tudi vasi v predelih, kjer zemlja vsled podnebnih in drugih prilik le malo rodi, ter bi se njeno obdelavanje splačalo le pri zelo povoljnih prodajnih cenah proizvodom.

Nasprotno se v rodovitnih krajih vsa zemlja tudi danes prav pazljivo obdela, predvsem s pomočjo strojev, čeprav se tudi v teh krajih opaža pokret seljenja v mesta. Tako navaja francoski list „Temps“ sledeči poučni primer:

Pred 50 leti je štela neka kmetijska občina 630 prebivalcev. Danes jih ima le še 370, toda nobena njiva ni ostala neobdelana. Število goved se je podvojilo po številu in kakovosti. Nekoč so se vsa poljska dela opravila s slabimi kravami ter konja v vasi ni bilo najti. Danes šteje vas

90 konj in 1200 ha vaških njiv je bolj obdelanih kot nekaj. Kljub temu oni prebivalci, ki so se izselili, ne bi našli dela, če bi se vrnil. Na 3 domačijah, ki imajo 90 ha njiv, dela le 6 ljudi, torej obdela vsak 15 ha. Ostalih 1100 ha obdeluje 120 ljudi, ali vsaki posameznik po 9 ha. Toda če bi vas uporabljala vse one stroje, ki jih stavlja moderna tehnika kmetu za racionalnejše delo na razpolago, bi teh 1100 ha moglo obdelati že 75—80 ljudi!

Iz statistike se dalje jasno vidi, da posestva z manje od 1 ha zemlje, izginjajo. Leta 1892. jih je bilo še 2,235.405, a leta 1929. le še 1,014.731! Tudi število posestev s površino od 1—10 ha pada. Nasprotno pa raste število posestev s površino 10—100 hektarov, ter je v istem razdobju naraslo od 816.509 na 1,055.364.

Ravno tako je statistično dokazano, da je po svetovni vojni število gospodarstev, ki obdelujejo zemljo le z domačimi delavci, večje in še dalje narašča. Istočasno je zmanjšano število onih posestev, ki zaposlujejo manj kot 20 najetih delavcev, med tem ko raste število posestev, ki zaposlujejo več kot 20 delavcev.

Vse to dokazuje, da se francosko kmetijstvo razvija v dve smeri. Ustvarjajo se vedno v večjem številu družinska posestva z 10—30 ha površine, ki zaposlujejo le člane družine. Vedno več pa je tudi veleposestev, ki so organizirana kot veliki kmetijski obrati na industrijski podlagi in ki zaposlujejo desetine in stotine najetih delavcev. **Eno je jasno; mala in srednja kmetijska gospodarstva z najetim delavstvom niso več sposobna za samostojno življenje.** Katera od gornjih oblik, družinska ali veleposestniška bo v bodočnosti prevladala, se iz sedanjega razvoja še ne vidi.

Vsaka država, tako tudi Francoska, bo gotovo pospeševala družinska posestva, saj ona so za zdrav populacijski in socialen razvitek naroda od največje važnosti. Znano je, da tudi Nemčija podpira razvitek družinskih posestev ter je izdala v to svrhu poseben zakon (Erbhofgesetz), ki daje takim posestvom važne ugodnosti.

Neke kmetijski strokovnjak je ob priliki „Temps“ ankete napisal sledeče značajne besede: „Prepričan sem, da bo temelj bodočega francoskega kmetijstva v družinskih posestvih. Ta posestva bodo z najmodernejšo tehniko z največ 1 plugom obdelovala 30, 40 in tudi 50 ha zemlje,

kar bo od kakovosti zemlje odvisno. Kmet z manje od 4 krav ne more živeti pri nas. Prav za prav mi potrebujemo kmeta, ki ima 10—20 krav! Za mene je jasno to, da če ne bomo dosegli v kmetijstvu opisanega razvoja, bo nastopila nacionalizacija zemlje, kot v ruskih kolhozih, a to bi bila propast vasi in države.“

Tudi uradni krogi se v Franciji pridružujejo mnenju javnosti. Tako so n. pr. organizatorji kmetijskega dela lanske velike svetovne razstave

v Parizu propagirali, da mora Francija težiti za idealom družinskih posestev z 20 ha zemlje, ki bi bila povezana z razširjeno združeno organizacijo. Brez zadrug si namreč ne moremo zamisliti vnovčevanja pridelkov, nabave modernih strojev in drugih potrebščin za proizvodnjo. Zato je razstava pokazala doseženi napredek in možnosti napredka v kmetijstvu le na primerih posestev s približno 20 ha.

(Nadaljevanje sledi.)

Poljedelstvo.

Enotne cene semena.

Ing. J. Zaplotnik.

Ponekod so se trgovci dogovorili, da prodajajo semena po takozvanih enotnih cenah. To se pravi, da ima neke vrste seme v vseh trgovinah dotičnega kraja isto ceno, prav tako, kakor n. pr. vžigalice. Na prvi pogled je to dobro in prav. Ali pa je to dobro in prav v resnici? Če stvari malo bolj natanko premislimo, vidimo, da je položaj bistveno drugačen.

Da ostanemo pri isti primerjavi! Vžigalice so v vseh škatljicah enake, če gre za izdelek ene tovarne. Lahko se izdelki raznih tovarn po kakovosti nekoliko razlikujejo. Toda vsaka tovarna svoje izdelke označi, in označba je vidna na prvi pogled. Če ena tovarna izdeluje vžigalice slabše kakovosti, kupci njene izdelke odklanjajo. To store lahko, ker že na zumaj, na prvi pogled vidijo, da je to izdelek tovarne, ki dela slabše blago, ker ta izdelek že na prvi pogled lahko ločijo od drugih izdelkov.

Drugačna je ta stvar pri semenu. Vzemimo n. pr. lucerno. Lucerna se je v teku let prilagodila vremenskim razmeram svojega kraja. Tako se je v zelo vročih krajih bolj prilagodila vročini, bolj v suhih se je prilagodila suši, v krajih z ostro zimo se je prilagodila zimi itd. Te lastnosti rastlina v semenu prenaša na potomstvo. Na semenu pa se ne vidijo te lastnosti tako, kakor se na škatljici vžigalic vidi napis. Sicer iz določenih znakov sklepamo dalje na proizvodne lastnosti, toda vse to ni tako očividno, kakor to more biti pri tovarni-

skih izdelkih. Le dobro vajeno oko lahko opazi nekatere znake in le dobro poučen človek iz teh znakov lahko sklepa o izvoru in lastnosti semena.

Proizvodne, fiziološke lastnosti semena, ki na oko sicer niso vidne, so za proizvodno sposobnost semena zelo važne. Te lastnosti so pri semenu različnega izvora lahko zelo različne. Še bolj se pa razlikujejo te lastnosti pri semenu raznih sort.

Ker je seme n. pr. lucerne samo na oko enako, notranja proizvodna vrednost semena pa more biti zelo različna, zato enotne cene niso upravičene. Take cene so upravičene samo za seme z enako notranjo vrednostjo, torej za seme enotne kakovosti. Kadar pa seme kakovostno ni enako, so enotne cene pravi napad na žepe kmetovalcev. Kmet kupuje seme za setev s čisto drugim namenom, kakor pa kupuje n. pr. vžigalice ali cikorijo. Od kakovosti kupljenega semena je odvisen pridelek človeškega truda, pri večletnih rastlinah pa so od kakovosti semena odvisni pridelki cele vrste let. Razen tega so tkz. enotne cene mnogo previsoke, ker so določene za najboljšo kvaliteto. Prodaja pa se večinoma manjvredno blago tako, kakor da je najboljša.

Zato proč z „enotnimi cenami“! Solidni trgovci bodo pa seme prodajali po njegovi pravi vrednosti in ne bodo neopravičenih profitov maskirali z lažnjivimi pretvezami.

Ali je uporaba kultivatorja priporočljiva?

Z oranjem spomladi pospešimo izhlapevanje vlage, ki se je v zemlji nabrala od zimskih padavin, a to vlago bi rastline dostikrat prav krvavo rabile. Tako so poskusi pokazali, da je proizvedeno na jeseni ora-

nih njivah 220 mtc krmne pese na ha, medtem ko je dobljeno na spomladi oranih le 190 mtc, ali 13% manje. S poletnim oranjem vzdignemo spodnje vlažne plasti na površino, kjer se hitro osuše; nasprotno pa

spravimo gornjo suho plast v globino, kjer spodnjim slojem odvzame vlago. Pomanjkanje vlage je pri opisanem poskusu, krmna repa občutila skozi vso dobo rasti in radi tega je nastal izpadek v donosu.

Pri istih poskusih se je tudi ugotovilo, da spomladno oranje osuši zemljo na vsak kvadratni meter za 15 litrov vode! Če upoštevamo, da se rabi za produkcijo 1 gr suhe tvarine v repi 300 gr vode, lahko izračunamo, da je ravno teh 15 litrov povzročilo za 30 mtc manji donos na ha na spomladi oranih njivah.

Nato so se delali poskusi, ali bi se oranje moglo zamenjati s kultivatorji (gruberji). Poskusi so izvedeni s kultivatorji z jeklenimi peresi, ki kot je znano zemljo mešajo in pri tem izrujejo nižje ležeče plasti na površino. Od 23 poskusov je v 16 primerih donos še bolj nazadoval kot po spomladanskem oranju in le v 7 primerih je bil obilnejši. **Iz tega sledi, da kultivatorji s peresi ne morejo spomladi zamenjati pluga.**

Namesto kultivatorjev s peresi pa lahko uporabljamo tudi takšne s trdimi kopačicami, ki zemljo sicer rahljajo in mešajo, ne vzdigujejo pa nižje sloje na površino, temveč jih pri obdelovanju le potisnejo na obe strani. Z njimi se torej zemlja ne osuši, kar je za pomladansko rahljanje zemlje od največje važnosti.

Druge prednosti teh kultivatorjev so: Kopačice se lahko pritrde tudi na okvir kultivatorja s peresi. Delo z njimi je za vprego manje utrudljivo in hitreje ter lahko z istim naporom, kot ga vporabimo za premikanje pluga, 2—3 krat več dela opravimo. Za setev moremo s polovico manj brananja in vlačanja zemljo pripraviti za setev. Ker ta kultivator zemljo prav lepo drobi, kar s plugom ne moremo nikoli doseči, bomo tudi na težki ilovici dosegli tako strukturo zemlje kot v vrtu. Pač pa moramo paziti na to, da pri setvi s sejalnico uporabimo valjak s katerim stisnemo zemljo, ker bi bila sicer preveč rahla. Če le mogoče bomo uporabili male valjke, ki so pritrjeni na sejalnih lijakih, ker sicer bi morali polje, če smo ga povaljali z navadnim valjkom, čim setev iznikne, prebrnati z lahko brano ali med vrstami okopati, da tako sprečimo izhlapevanje zimske vlage.

Kultivator je torej lahko prav koristen, ni pa tako vsestransko uporabljiv kot plug. Predvsem ga ne moremo uporabiti za ugarjenje po žetvi ali pri zaoravanju gnoja in strnine, ker bi ta ostala na površini,

s čimer bi se pospešilo razmnoževanje škodljivcev. Kultivator torej ne zamenjuje pluga, pač pa spopolnjuje njegovo delo. Za prireditev zemlje za setev v jeseni bomo koristno uporabili kultivator s peresi, spomladi pa s trdimi kopačicami.

Ravnala za njive.

V lanski 2. številki „Kmetovalca“ smo opisali orodje za izravnavanje travnikov in pašnikov, ki se lahko uporablja tudi za poravnavanje njiv pred setvijo. Glavno je, da se vsako takšno orodje vpreže tako na dolgo, da ga konji pri vlačanju v sprednjem delu ne vzdigujejo.

Samo za njive se priporočata 2 drugi vrsti ravnala, ki si jih lahko tudi sami napravimo. Stare tračnice je mogoče dobiti vsepovsod. Dve tračnici zvežemo gibljivo med seboj v razdalji 50—60 cm. Ravnanje zemlje se doseže na ta način, da tračnice s površine odrežejo okoli 5 cm debeli sloj zemlje in da ta zemlja pri premikanju polze čez tračnice in se pri tem drobi. To ravnalo bomo rabili le za lažje zemlje.

Če pa imamo pripraviti težko zemljo, si napravimo orodje kot ga prikazuje slika. Pri vsaki hiši se najdejo stari, nerabni obroči od koles. Te privežemo s precej dolgo verigo na železom okovani les in med seboj. Ostri robovi obročev bodo zarezali precej globoko v zemljo, jo drobili in mešali, tako da bomo pripravili prav drobno in ravno površino za setev. Na lahki zemlji s tem orodjem ne dosežemo pravega uspeha, ker ostavlja za seboj kupe zemlje.

Tracništvo.

Zvišajmo pridelke krepke krme!

Ing. Teržan, Ruše.

Najvažnejša naloga kmetovalca-živinorejca je ta, da na svojih travnikih dvigne pridelke ter da te večje

Umetna gnojila za gnojenje krompirja.

Krompir je eden naših glavnih sadežev. Vsako leto ga pridelujemo na okrog 58.000 ha in zavzema od poljedelskih kultur, takoj za pšenico, drugo mesto.

Krompir je zelo važna hrana. V nekaterih drugih državah ga pridelujejo razmerno še v večjem obsegu: V Nemčiji n. pr. na 10% celokupne obdelane površine. V nekaterih krajih Nemčije (vzhodna!), sudetskih dežel in na Irskem je krompir glavna ljudska hrana. Skupno z žitom je krompir bolj unosna krma kot žito samo. Na 2 ha pridelamo n. pr. žita samo za 10 tovnih svinj. Če pa zasadimo 1 ha s krompirjem, na drugem ha pa pridelujemo žito, potem pridelamo na teh dveh ha krme za 16—17 tovnih svinj!

Povprečni letni pridelek krompirja je pri nas zelo slab; samo 60 q na ha! (po službeni statistiki). V sosednji avstrijski Štajerski je znašal povprečni letni pridelek krompirja okrog 170—200 q na ha. Tudi pri nas pridelajo nekateri vzorni kmetovalci do 200 q in še več krompirja na ha. Toda teh je malo! In vendar so ravno ti maloštevilni kmetovalci jasen dokaz, da lahko tudi pri nas pridelamo na ha mnogo več krompirja, kot ga v resnici.

Vzrok naših slabih pridelkov leži deloma v sortah krompirja, ki ga sadimo (degenerirane sorte), deloma pa v tem, da za krompir vse premalo gnojimo! Avstrijsko-štajerski kmetijski urad predpisuje za gnojenje krompirja na 1 ha:

150—300 kg dušičnega gnojila (odvisno od tega, kako je gnojeno s hlevskim gnojem),

300 kg fosfatnega gnojila in

300 kg kalijevega gnojila.

To je 750—900 kg umetnega gnoja za 1 ha!

Temu primerno so lahka tudi pridelki tako visoki. Tudi naši napredni kmetovalci, ki pridelajo po 3 vagne krompirja in še več na ha, gnojijo zelo obilno: 500—700 q hlevskega in 7 q nitrofoskala-II na ha.

Kombinirano gnojenje, hlevski gnoj in nitrofoskal-II **da najboljše uspehe!** Hlevski gnoj zaorjemo, nitrofoskal posejemo na surovo brazdo ter ga dobro zabranamo. Tako pripravljena njiva se potem lahko zasaadi s krompirjem ter lahko s sigurnostjo upamo, da bo, v količkah dobrem letu, pridelek obilen.

pridelke tudi kakovostno zboljša. Z zboljšanjem obstoječih travnikov in pašnikov ter z napravo novih umet-

nih travnikov **lahko pridelamo na površini dvakrat več krepke, beljakovinske krme.**

Pri današnjem našem načinu živinorejskega gospodarstva je travnik glavni vir krme. Ni mnogo onih gospodarjev, ki bi jim ne primanjkovalo krme, posebno na kraju zime. Slaba prehrana živine v zimskih mesecih, pred novo pašo, je v večini kmečkih hlevov pravilo.

Naši hektarski pridelki sena še niso takšni, da bi jih ne bilo mogoče še zvišati. Če pridelamo okrog 40 q sena na ha, je mogoče ta letni pridelek dvigniti na 80 q. Na pašniku računamo po ha okrog 1000 kg škrobnene vrednosti po ha dobre paše.

Medtem, ko se poljski pridelki od leta do leta izboljšujejo, se travniki in pašniki zanemarjajo. Zato primanjkuje dobre krme, primanjkuje pa tudi hlevskega gnoja za obilno gnojenje njiv, sadonosnikov in vinogradov. Od skupne poljedelske površine 829.039 ha odpade v naši banovini na travnike 255.273 ha ali 30,8% in na pašnike 193.484 ha ali 23,3%. Torej imamo 54,1% poljedelske površine v travnikih in pašnikih. Zato je nujno potrebno, da posvetimo veliko večjo skrb in pozornost največjemu delu naše poljedelske površine! **Pašniki** se izkoriščajo pri nas zelo površno. Poboljšati je mogoče pašniško gospodarstvo samo na ta način, da se pašniki ogradijo v majhne pregraje, ter da se uvede **načrtno pašniško gospodarstvo**. Odgovarjajoče število živine se pase nekaj dni v eni pregraji, nato se prestavi v drugo. Na novo pašo pridejo vedno krave-mlekarice, za njimi pa mlada živina. **Mlada trava ima dvakrat večjo hranilno vrednost kot stara!** Začetkom maja vsebuje mlada trava 16% beljakovine, ki je do dve tretjini prebavljiva. Koncem junija pa ima ista trava (stara) samo 7% beljakovine, ki je samo polovico prebavljiva. Načrtno pašniško gospodarstvo ureja male ograjene pašnike in skrbi, da ima živina skozi celo leto, od pomladi do pozne jeseni, na paši samo mlado travo.

Pašnik se razdeli in ogradi na ta način, da odpade na eno kravo-mlekarico 5 arov. Če imamo n. pr. štiri krave za pašo, potem razdelimo in ogradimo pašnik v ograje po 4×5 arov = 20 arov velike. Po par dneh pašše v eni ograji (2—5 dni) predstavimo krave v drugo ograjo, z mlado in svežo pašo, v to ograjo pa pride na pašo mlada živina. S pomočjo načrtnega pašniškega gospodarstva dosežemo skozi vse leto enako dobro mlečnost krav in s tem stalnost

mlečne proizvodnje. S pašo znižamo proizvodne stroške mleka in živine za pitanje.

To je mogoče doseči z obilnim in pravilnim gnojenjem pašnikov! Dobro pognojeno pašnik zazelenej zgodaj spomladi. Zato moramo pašnike in travnike takoj ko so se dovoljno osušili, dobro pobranati in pognojiti z mešanico vseh umetnih gnojil po principu polnega gnojenja. Za bujno rast travišča je potrebna vsa rastlinska hrana, čeprav je dušik najvažnejši. Dušik je namreč jedro beljakovin, to je krepke krme, neobhodno potrebne za krave-mlekarice, mlado živino, kakor za prehrano živine sploh. Po prvi, oziroma drugi paši lahko gnojimo z gnojnic, ki smo ji primešali 5 kg superfosfata na 100 litrov. Tekom celega leta raztrosimo v posameznih obrokih do 800 kg mešanice umetnih gnojil na 1 hektar.

Po vsaki paši moramo pokositi vso preostalo travo, ki je mlada živina ni popasla. Nato vsak ograjen pašnik počiva 3—4 tedne, kadar se živina vrne na isti pašnik. V jeseni, po zadnji paši, gnojimo s hlevskim gnojem ali kompostom, kateremu smo primešali mnogo apna.

Ta način pašniškega gospodarstva je mogoč v toplih in vlažnih krajih. V letih suše moramo pašnike tudi napajati.

S sličnim intenzivnim načinom obdelovanja in gnojenja travnikov lahko povečamo tudi pridelek sena. **Kositi moramo vedno takrat, ko so visoke trave v cvetu.** Poznejša košnja daje sicer večji pridelek po teži, toda slabši in manjši pridelek v pogledu prebavljivih beljakovin.

Za umetne travnike je Nitrofoskal I odgovarjajoče gnojilo. Vsako 3—4

leto moramo razen tega gnojiti še z apnom, 2000—3000 kg na ha. Med tem pa enkrat v jeseni s kompostom, ali dobro dozorelim hlevskim gnojem. Če je travnik vlažen in močvirjen, moramo predvsem odpeljati odvišno vodo. Kajti močvirni travniki dajo slabe košnje, slabega, mnogokrat zdravju škodljivega sena. Po odvodnji moramo travnik pobranati, pognojiti z apnom in šele potem — drugo leto — gnojiti z umetnim gnojem. Zboljšati travnik ni mogoče tekom enega leta. To izboljšanje traja najmanj pet let. **Slabe, zapuščene, plevelnate travnike, s slabo travniško rušo, gnojiti z umetnim gnojem se ne izplača, ker gnojimo v glavnem samo plevelu.** Kajti če plemenitih trav na travniku ni, jih tudi umetni gnoj ne more pričarati. Zapomni si eno: umetni gnoj deluje sigurno in dobro v zemlji, ki je v takozvanem „kulturnem stanju“, to je, da ni pusta, zanemarjena in neobdelana. V kombinaciji s hlevskim gnojem deluje umetni gnoj najbolje. Beseda „umetno“ že pove, da v slabih razmerah ne more dobro uspevati. Če umetno gnojilo ne deluje, je to znak, da je dotična zemlja v tako zapuščeni in „nekulturni“ stanju, da jo je potrebno poprej z umnim obdelovanjem, apnanjem in gnojenjem s hlevskim gnojem spraviti v takšno stanje, da bo sprejemljiva za umetni gnoj.

S pravilnim in načrtnim gospodarstvom bo potem mogoče izboljšati pridelke naših travnikov in pašnikov! S tem v zvezi pa se bo izboljšala živinoreja in okrepila naša združna mlekarska in sirarska industrija.

Sadjarstvo.

Vsem v razmišljanje in uporabo!

Val. Janhar.

V času, ko stopamo v razdobje cepjenja sadnega drevja, ne morem preko tega, da ne obelodanim nekaj važnih dognanj iz svoje prakse. To zlasti zato, ker mi narava leto za letom ponovno z dejanji potrjuje zaključke, ki jih še nisem čul in ne čital.

Znano je, da imamo sadnih sort toliko, da jih najbolj izkušen sadjar ne more naštetih niti četrtino, kmalu pa bomo morali ugotoviti, da tudi najbolj skrčen sadni izbor praktično predstavlja sortiment sort, zvrsti in sličnih razlikovanj, da mu ne bo več mogoče potegniti niti približnih meja.

Ko sem n. pr. hotel zadostiti novodobnim potrebam s tem, da sem se oprijel ožjega tuk sadnega izbora in pričel zasajati in cepiti Baumanovo reneto, sem žal moral že v par letih na prvem pridelku te sorte ugotoviti, da imam sicer res nekako Baumanovo reneto — ki pa je **na vsakem drevesu več ali manj drugačna na pogled in po kakovosti!** In ko sem šel po sortni recept na najrazličnejše sadne razstave, sem zopet videl več ali manj podobne vzorce in vsakokrat sem še bolj razdvojen prihajal domov kot pa sem odhajal z doma. Skratka; čim dalje se pečam s sad-

jarstvom, tem težje odgovarjam vpraševalcem: kakšna je prav za prav ta ali ona sorta...

Šele zadnja leta sem končno le spoznal, da ima človek najmočnejši ključ v rokah v trenutku, ko se zave — svoje nevednosti! Ko sem namreč nekoč opazoval jablane precepljene s šampanjsko reneto (ki jih nisem več iskal pri različnih vzornih sadjarjih, ampak sem cepiče enostavno narezal iz domačih rodnih dreves), sem pri enem drevesu opazil, da se ta šamp. reneta ne le močno razlikuje od sadja na materinem drevesu, ampak da je sad s tega drevesa onemu manj podoben — kot vsako drugo jabolko, ki sem jih pridelal na vsem obširnem sadovnjaku (v katerem imam — oprostite — 54 sort jabolok)! Sadje s te „šampanjske renete“ namreč ni plošnato, ampak vse brez izjeme ošiljeno kot najbolj pristni „štuci“, ki jih k sreči ne premorem v domačem sortimentu (drugače bi bil utegnil sumiti, da sem cepiče zamenjal — kar pa je izključeno tudi vsled tega, ker sem takrat cepil izključno le šamp. in baumano-vo reneto). No, pa so pravi „štuci“ redno rumeni, ta spaka pa je zelena kot kuščar in kakršnega zelenca ne premore vsa poznana mi okolica. In okus povsem svojstven, sad v jeseni trd, po zimi pa se zmeči in ni ga boljšega za kuhinjo, ker se spusti sam v najfinejšo kašo, a tudi v okusu je večinoma neupogljiv tekmeč. Rodi redno vsako leto, da se mu šibijo vse veje. Sad in drevo sta zdrava.

Da se o stvari prepričam, sem vsako leto odslej cepil po nekaj cepičev te sorte na druga drevesa in glej; tudi ta čudežna nova sorta je v istem razmerju obdržala svoje značilnosti, kot se to godi pri vsem sadju. Le v toliko se je razlikovalo sadje iz enega drevesa in drugega, **v kolikor je bila sorta cepljena na različne podlage!** Pripomniti moram, da sem v temeljitejšo uveritev čez par let precepil še nekaj preostalih vej tega čudežnega drevesa s šamp. reneto in že drugo leto mi je pridelek ponovno pritrdil, **da podlaga najneizprosnejše podeljuje svojstva posameznim sortam!**

Sedaj šele mi je postalo razumljivejše, zakaj mi n. pr. prav vsak beličnik, ki sem ga cepil na bobovca, neče in neče roditi, pa čeprav se mi na drugih žlahtnih podlagah z nenadkriljivo hvaležnostjo oddoljuje. Prav tako mi je šele zgoraj navedeni slučaj posvetil v dolgoletna mučna ugibanja; zakaj rudeči astrahan cepljen na ontario, zanesljivo daje

polovico več pridelka kot istotako stara drevesa — s podlago Jakob Löbla in zakaj Bismark tako bogato rodi cepljen na bobovcu, medtem ko se beličnik kar neče sprijazniti s to podlago.

Popis toz. preizkušenj pa bi ne bil popoln, če bi k zaključku ne pripomnil še dejstva, da istotako kot množina pridelka zavisi od podlage tudi njegova kakovost. Tako mi je n. pr. rud. astrahan cepljen na Jakob Löbla rodi redno polovico debelejšje plodove kot oni na podlagi ontario,

dozori 2—4 tedne kasneje pa tudi z rudečo barvo štedi v istem razmerju, kakor se baha z debelino!

Na podlagi pričujočih in še nešteto drugih opazovanj smelo ugotavljam, da je na ta način zagledalo beli dan stotine „novih“ sort — pa čeprav še danes sadjarska zgodovina zatrjuje, da izvirajo na podlagi seksualnega križanja te in one sorte...!

Ne torej samo kaj, ampak tudi **kam** naj cepimo v bodoče, temeljito razmišljajmo in preizkušajmo!

Saditev več breskev ali več oreha in kostanja v dravski banovini?

Fran Gombač, Ljubljana

Prične se zopet kampanja ali tekma za čim večje razmnoževanje breskvinih nasadov, kjer so količkaj ugodna tla in podnebje za to. V principu ni tako početje napačno, toda gospodarska previdnost in previdnost mora tudi v tem oziru biti na mestu.

Da dajo breskve krasen, vsestransko poraben in v gotovih razmerah tudi dobičkanosen sad, je nesporno, kajti lepe žlahtne breskve so prijetno užitne že v surovem stanju ter zgodaj poleti ali celo že koncem pomladi. Jako sposobne so istotako za vkuhanje, napravo marmelad, za sušenje v krhle, za žganjekuho i. sl., se tudi lahko in dobro prodajo. Toda vse to v gotovem okviru, kajti če je tega sadja povsod preveč, pade naenkrat vsa veljava in cena, da se pridelovanje in prodaja komaj izplača, ali pa tudi pokaže izguba.

Pomisliti treba pri večjih nasadih, da breskvino negovanje povzroča dandanes mnogo truda in stroškov, posebno z uničevanjem raznega mrčesa, z gnojenjem, okopavanjem, obrezovanjem vsako pomlad, s pravilnim pinciranjem ter da se drevo v 10—15 letih že toliko izrodi, da se more kot nerabno že odstraniti in z drugimi mladimi nadomestiti. Breskev hoče torej le dobro ne prevlažno zemljo, ter višje, solnčne, po možnosti vinorodne lege. Ob zidovih uspeva seveda tudi drugod, če so pogoji za to dani. Isto velja o marelici.

Kako pa je z orehi in kostanji?

Vse kaže, da ima naše ljudstvo večje zanimanje in simpatije za gojenje breskev kot oreha in kostanja, kar pa je pogrešno.

Marsikdo bi utegnil vprašati, zakaj se ravno za veliko razmnoževa-

nje oreha in kostanja, seveda pitanega in debelega že več let tako potegujem. Odgovor je enostaven. Namreč zato, ker imata ta dva sadeža veliko večjo gospodarsko bodočnost, kot pa samo žlahtno sadje n. pr. kot breskvino.

O tem se je že toliko pisalo in naštevalo njihove dobrote ter koristi. Zlasti je g. nadzornik Jos. Štrekelj temeljito obdelal orehovo vrednost glede donosa, da bi bilo sedaj moje nadaljno temeljno opisovanje odveč. Poudariti pa moram le, da vrednost tega sadeža prednači pred breskvinih v dravski banovini že v tem, ker njihova prava vrednost glede dohodkov šele prične, ko breskvina že neha ter traja ne 10—15 let, marveč 50—100 let in to brez vsake izredne nege in stroškov.

Oreh nam da vsako leto, ko postane rodovit, prilično sadu, katerega lahko dolgo hranimo in dovolj ugodno prav lahko tudi prodamo. Po 30. letu pa že krasen industrijski les, osobito za pohištvo, ki se čim starejši je, tem bolje vnovči. Med letom oziroma jeseni pa mnogo listja.

Enako je s kostanjem. Čim začne roditi, prinaša že kot sad vsako leto večje ali manjše, toda vedno sigurne dohodke, jeseni pa mnogo izdatnega listja, lepih kolov, palic za sprehajanje in ko postane drevo starejše, pa prav sposoben, trpežen industrijski les za stavbe, kozolce in celo za sodne doge ter nazadnje kot že popolnoma izčrpano drevo, porabno za drva in izluženje tanina (čreslovine).

Imamo na stotine, na tisoče ha za ta sadeža sposobne zemlje bolj kraškega, to je kamnitega, malo rodovitnega, plitvega in suhega zemljišča. N. pr. na Dolenjskem vsa Bela Krajina takoj onkraj Gorjancev tja

do hrvaških meja. Tu bi se lahko razprostirali obširni gozdovi orehov in kostanjev. Pod orehi, bi se gojili lepi travniki za vzgojo živine ter bi se sčasoma vsled humusa zboljšala in postala malo prodorna. Toda ne, Belokranjec je skoro bolj zadovoljen s svojim praprotom in par počasi rastočimi brezovimi drevesi, ki mu dajo komaj čez 40 let za par čevljar-skih kopit lesa!

Na stotisoče takega koristnega sadeža bi lahko tam posadili, kar bi donášalo celemu okolišju čez gotovo dobo let milijone dohodkov, kajti nastale bi potem tudi razne tovarne ob Kolpi. Sedanja, že starejša generacija bi vsega tega v tako obsežnem okviru sicer ne doživela, pač pa druga mlajša in zato se mora pri tem gledati daleč naprej v bodočnost.

Ni dolgo kar sem čital, da je revna občina Ambrus nad Žužemberkom

že dolgo brez vode, da so izsekali še zadnje gozdne ostanke, da je zemlja plitva, kraška, malo rodovitna itd. ter da si občani belijo glave je-li bi vse nastale goličave zasadili zopet z igličastim ali listnatim gozdnim drevjem.

Kaj bi bilo bolj enostavno in dobičkanosno kot zasaditi take goličave z orehom ali lešnikom, ki ne rabijo globoke in težke ilovnate zemlje kot iglavci, marveč jim ravno apnenec še najbolj ugaja? Sedaj je čas za tako zasajanje, poskusiti in energično ter smotreno je treba pričeti, morda se sčasoma le pokaže zadovoljstvo tudi v tem oziru.

Orehe moramo saditi 10—12 m narazen, zlasti če hočemo izkoristiti prostor pod in nad njimi s kultiviranjem drugih rastlin ter doseči lepa, močna, košata drevesa.

kleti in počakati biološkega procesa do konca.

Po končanem biološkem procesu je treba takoj pretakati in bi bilo napačno čakati, ker preti nevarnost, da začnejo drože gniti in bi se vino navzelo neprijetnega duha in okusa po gnilih drožah. Popolnoma odveč so torej drože po dovršenem alkoholnem vrenju. Biološki razkroj kislin pa pred pretakanjem ni neobhodno potreben, čeprav je zaželjen, ker sledi lahko pozneje, če ni bilo preveč žveplano.

S kemično analizo se da najlaže ugotoviti, da je sladkor popolnoma povrel in da je razkisanje končano. V praksi se ugotavlja to največ z okusom, ki glede sladkorja kaj lahko vara, ker zakriva majhne količine istega ogljikova kislina, ki pri vrenju nastaja.

Popolno prevretje sladkorja je bilo prejšnje čase neizogibni pogoj za ohranitev biološke stalnosti vina, to je za odbrano kasnejših vrenj in vinskih bolezni. Iz kletarsko-tehničnega vidika danes to ni več neobhodno potrebno. Razvoj kletarske tehnike gre vzporedno z znanstvenimi pridobitvami. Vino s poljubno količino sladkorja filtriramo s sterilizacijskim filtrom in bo ostalo neizpremenjeno, ne da bi ga prekomerno žveplali. Na ta način je lahko zadostiti povojna leta postopnjujočemu povpraševanju po sladkih vinih. V ta namen so sposobna le vina, ki imajo malo kislin, ne pa kislina vina.

Vinarstvo in kletarstvo.

Mikrobiologija vina.

Inž. Golob Fran, v. d. ravnatelj.

(Konec.)

Pretakanje in biološki razvoj.

S prevretjem sladkorja in enega dela kislin so biološke preosnove pri nastanku vin v glavnem končane. Sledi zorenje vina, kjer se vršijo samo kemične preosnove, ki so deloma posledice delovanja organizmov pri vrenju.

Po nastanku vina bi mogli biti vzrok biološkim preosnovam, če bi se vršile v vinu, edino vinu škodljivi organizmi, ki povzročajo bolezni. Sedaj je potrebno vinu le biološko-profilaktično nadzorstvo. Potrebno ravnanje je podano iz navedenih ugotovitev, če nastopijo in kako se ponašajo. Če strokovno znanje manjka, je vsako poskušanje na slepo negotovo in uspeh je odvisen od naključja.

Takega negotovega dela je v kletarstvu precej, posebno, če je treba ugotoviti čas pretakanja in s tem vino ločiti od drož. Prav ta ugotovitev je za praktika najtežja; kajti splošno veljavno navodilo bi tu odreklo, ker je poleg splošnega biološkega znanja treba tudi precej praktičnega izkustva.

Biološki razkroj kislin se ne konča istočasno z alkoholnim vrenjem. Tudi popolna usedlina drož sama na sebi in bistrenje vina, ki ji sledi, ne more v vseh slučajih služiti za pretačenje, kdaj je vino zrelo za pretakanje. Izkušnje nas učijo, da se

nekatera vina ne zbistrijo, četudi se drože vsedejo, kakor na drugi strani popolnoma čista vina biološko niso dovršena, bodisi da sladkor ni popolnoma prevrel, ali pa razkisanje še ni pri kraju. V zadnjem slučaju je pomešati drože, zvišati temperaturo v

Spomladanska ali prva glavna vinogradska kôp.

Fr. Gombač.

Vsled dolgotrajne povsod že jako občutne suše, se je sicer tudi pomladanska kôp zakasnila, toda prepozno le še ni, ker tudi plevel in trava se ne moreta tako bohotno razviti, kot bi se v vlažni zemlji. Nerodno je bolj radi odlašanja s spomladanskim gnojenjem.

Spomladanska kôp je v vsakem oziru jako važna in zato jo moramo v vsaki zemlji pravilno in temeljito zgotoviti, posebno pa v močno zapleveljenih in strmih vinogradih. Površna, plitva taka kôp povzroča le precejšnje stroške, ne hasne pa veliko, osobito če še gnojimo obenem s kompostom, odnosno z ne popolnoma razkrojenim hlevskim gnojem, ker prideta preveč na vrh.

Glavna kôp, kakor jo, žal, še vedno večina vinogradnikov izvaja, je slaba, ker je preplitva, celo tako, da za kopači gleda še mnogo trave in drugega plevela iz zemlje ter da

nitri odvišnih, gornjih korenin na cepljenem mestu ne morejo odrezati. Pravilna glavna kôp mora segati vsaj 20 cm globoko, še bolj pa 30 do 35 cm. Pri taki globini se da lepo podrsati gnoj in tudi plevel ter trava, z narobe obrnjenimi rušami tako globoko v vsak novi jarček predse, da ne more tudi po deževju par mesecev nič pognati, ker segnje. Pa tudi rosne trtne koreninice lažje in popolnoma odstranimo, ter eventualni nalivi ne odnašajo zemlje ali prav v neznatni meri. Seveda mora rabiti kopač za tako kôp tudi največje rovnice, odnosno lopate. Po Vipavskem in Primorskem rabijo posebne štirioglate priprave, pri ušesu nekoliko upognjene na notranjo stran, s takozvano „šapa“, s katero kopljejo do 35 cm globoko in hitro kot bi rigolali za kako trtnico. Tako skopana zemlja je dolgo čista ter zadostuje še samo eno poletno polovično oko-

pavanje. Pri površni spomladanski kôpi pa moramo 3—4 krat to okopavanje obnavljati in še je vinograd v jeseni ves z visoko travo obraščen, da ne moreta ne zrak in vlaga do korenin, ki sta za zorenje grozdja neobhodno potrebna. Globoka gla-

vna kôp in napol globoko enkratno poletno okopavanje sta vsekakor učinkovitejša in cenejša, kot 3—4 kratno površno okopavanje. Pri taki kôpi in okopavanju se ne sme gledati, da se hitro izvrši, marveč kako se izgotovi.

nikoli ne stlači. Čim doseže gotovo mehkost, se mu doda še nekoliko kisle smetane, nakar se zameša v poljubno obliko. Navadno se izoblikuje v male kolače, nakar se postavi v kozico ali tej podobno posodo in se ga speče. Posodo je malo namazati z maslom ali mastjo, da se kolači ne pripečejo. Najlepše se speče sir v krušni peči, če pa te ni, tudi v peči štedilnika. Ko dobi sir po vrhu močno porumenelo skorjo, je dovolj pečen. Tedaj ga shladimo, da se strdi, nato pa ga shranimo na hladnem mestu.

Pečen sir je precej pikantnega, ostrejšega okusa, k pijači zelo primeren.

Za prvi, kakor drugi sir vzemimo rajši manj, kakor preveč kurme, ker je sicer dozorel sir grenkega okusa.

Mlekarstvo.

Stari domači sir.

Pavlica.

Čim več mlekarj je na deželi in čim bližje so kmetje mestu, tem manj mleka in mlečnih izdelkov použijejo. Vse mleko, kar ga pridobijo, če izvzamem ono malenkost za kavo, gre v prodajo. Mlajši rod niti ne pozna doma pripravljenih mlečnih dobrot, temveč samo kupljeni sir iz mlekarne kot priboljšek.

Na naših trgih redko kdaj vidiš kak domač sir, starega pečenega sira pa sploh ni več dobiti. Izjema so dandanes še nekateri kraji v dravski dolini in v Prekmurju, kjer se tak sir pripravlja. Škoda je res, da je izpadel domači sir iz kmečke prehrane. Izdatnejšo malico, kakor jo dobimo ravno v tem siru, je težko najti.

Priprava domačega sira te vrste je zelo enostavna. Zgodi pa se, da je sir lahko tudi slab, če se ne pripravi pazljivo po navodilu.

Za domači sir je pripraviti v prvi vrsti dobro skuto. Kako se skuta izdelava, smo že svoj čas napisali v „Kmetovalcu“.

Skuto zdrobimo, nakar jo potrosimo s soljo, kumno in sladko papriko. Na 1 kg skute se doda 2 do 3 dkg soli, 1 mala žlička kumne in ¼ žličke sladke paprike. Vse to dobro premešamo, natlačimo v lonec ter pokrijemo s čisto platneno krpo. Lonec za sir naj bo močan in glinast, je pa lahko tudi emaljiran, dokler se ne okruši. V prejšnjih časih so imeli v ta namen kamenite lonce, ki so bili za vlaganje sira še najboljši.

Da bo sir okusen in lahko prebaven, mora dozoreti. Radi tega postavimo lonec v krušno peč, potem ko smo vzeli iz nje kruh, ali pa ga damo v bližino štedilnika, da se pomala ogreva. Dobro stlačen sir zori počasi, zato moramo ono količino, ki nam je sproti potrebna za malico, zrahljati pri vrhu. Ta del se bo hitreje razkrajal, postal bo mazan in v nekaj dneh skoro tekoč, odnosno vlačljiv.

Če je zaloga sira obilna in ga ne moremo sproti povžiti, se poslužimo

še drugega načina shranjevanja ali konzerviranja sira.

Opečenje sira.

Ponekod sir dimijo kakor svinjino. Še bolje je sir nekoliko opeči. Na isti način pripravljeni sir, kot zgoraj, se v loncu večkrat premeša in

Kuncereja.

Kunčje samice in mladiči.

Leopold Paljk.

V kunčjih hlevčkih se že poraja novo življenje. Mnogi rejci domačih kuncev se že vesele letošnjega „naraščaja“, medtem ko ostali nestrpnost pričakujejo, da jim samice skoraj povržejo. Letos so kajpada dobro zadeli tisti rejci, ki so parili samice že v februarju, saj je bila letošnja pozna zima dokaj mila. V splošnem pa se mora parjenje plemenskih živali urediti tako, da ni mladičev pred aprilom, ker so v aprilu in maju skoteni mladiči najboljši ter nam do zime povsem dorastejo.

Zakaj se ne priporoča pariti kunčjih samic pred februarjem? Prvič zato, ker pred marcem še ne razpolagamo s svežo zelenjavo, ki jo breje in prav posebno doječe samice tako zelo potrebujejo. Drugič pa zato, ker se živalce navadno v februarju in tudi še v prvi polovici marca „golijo“, t. j. izpada jim stara in obrabljena dlaka, a na njenem mestu raste nova, sveža in svetla. V času, ko se kunčje samice golijo, jih pa nikakor ne smemo pariti, če nočemo imeti z mladiči samo jezo in sitnosti. Navadno se potem živalce golijo neprestano skozi vse leto in ni njih koža za kožuhovino zato nič prida. Šele ko so živali povsem menjale dlako, jih smemo pripustiti k samcu. Menjavno dlake pa pospešimo, ako krmimo kunče v tem času z močnimi krmili, t. j. da jim dodajamo k običajni hrani oljnata in maščobna krmila, n. pr. laneno seme, lanene tropine, solnčnično seme itd. S tem ne pospešimo samo rasti nove dlake,

ampak tudi zboljšamo kakovost kožuhovine, ker postane dlaka svetlejša in mehkejša. Potrebno pa je tudi, da kunce vsaj dvakrat na teden temeljito skrtačimo ter na ta način odstranimo staro, izpadlo in odmrló dlako.

Zajklja skoti po 30—31 dneh, odkar je bila pripuščena k samcu. Rejec naj vedno napiše na desko v hlevčku datum, kdaj je bila samica pripuščena. 8—10 dni pred skotitvijo moramo hlevček temeljito osnažiti ter ga sveže nastlati s kratko slamó ali senom. Kmalu bo samica začela gnezdo znašati in ga urejevati. Pulila si bo dlako na trebuhu in z njo gnezdo mehko postlala. Zadnje dni moramo brezpogojno dajati brejim samicam piti in sicer svežo mlačno vodo ali pa mleko, ki ga lahko tudi z vodo razredčimo. Vanjo stremo malo otrobov ali moke ter ščepec soli. Ako žival ne pije, dokazuje, da ni žejna in tudi še nima vročice. Sicer pa ji pijača itak ne more škoditi. Ker pa ima vsaka samica ob porodu visoko vročico, „porodniško vročico“ in je neprimerno bolj žejna kot navadno, ji prav zato moramo nuditi pijačo. Ako tega ne storimo, se dostikrat dogodi, da samica mladiče zgrize in si ugasi žejo z njihovo krvjo.

Večkrat pa zaman čakamo določenega dne mladičev. Ako ni samica ostala breja, začne kmalu po pripustitvi gnezdo znašati in si puliti dlako na trebuhu. To je tudi najvidnejši znak, da ni bila oplemenjena. V tem

primeru jo seveda takoj denemo k samcu v kletko. Navadno pripustimo samicó ponovno po 14 dneh. Pri tem opazimo, da neoplojena samica samca navadno radovoljno sprejme, medtem ko se mu breja samica cvileč umika. Res, da tudi tu ni pravila brez izjeme. Dogodi se namreč, da sprejme breja samica samca, a določenega dne — računajoč od dneva, ko je bila prvič pripuščena — skoti mladiče.

Ko je samica srečno povrgla mladiče, moramo gnezdo in mladiče takoj prvi dan pregledati. Nekateri namreč trde, da se ne smemo dotakniti mladičev v gnezdu, dokler ne izpregledajo. Ta trditev je neumna in brez podlage. Nasprotno je poglavitna naša skrb takoj prvi dan pregledati mladiče v gnezdu. Seveda ne smemo po nepotrebnem starke vznemirjati ter neprestano brskati po gnezdu iz gole radovednosti. Ako smo s plemenko med nosečnostjo lepo ravnali, ji ljubeznjivo stregli in božali, je žival navadno tudi po porodu krotka in mirna. Tudi se posebno ne vznemirja, ko ji začasno vzamemo mladiče iz gnezda. Vendar svetujem vsakomur, da pri tem opravilu postopa skrajno previdno, da mu morda razdražena samica ne razpraska rok in zasadi vanje svojih ostrih zob. Ako se na žival ne moremo zanesti, jo rajši previdno dvignimo iz hlevčka ter položimo v kakšen zaboj. Nato pa vzamemo iz gnezda mladiče in jih začasno položimo v primeren zabojček ali košaro, ki smo jo prej mehko obložili. Ako je več ko 5—6 mladičev, odberimo najšibkejše ali pa s kakšnimi telesnimi napakami ter jih ali uničimo ali pa podtaknemo drugi samici-dojilji, ki ima v istem času morda manj nego pet mladičev. Seveda storimo to le tedaj, ako so mladiči različne barve. To je važno radi tega, da bomo pozneje lahko natančno vedeli, od katere samice so posamezne živali. Ako pa skotita istočasno dve samici, izmed katerih je ena prvovrstna plemenka, a druga manjvredne pasme, odvezamemo manjvredni samici njene mladiče, ki jih uničimo, a ji zato podtaknemo nadštevilmle mladiče odlične plemenske. Večkrat tudi najdemo v gnezdu mrtve mladiče, ki jih seveda takoj odstranimo. Že iz tega razloga bo zdaj vsakomur jasno, da moramo gnezdo takoj prvi dan natančno pregledati.

Vrnimo se zdaj h gnezdu! Ko smo pregledali mladiče in odstranili kilavce in nadštevilmle živalce, pobermemo vso dobro dlako ali volno ter

jo položimo na stran. Nato uredimo gnezdo, ki ga z ostalo volno mehko nasteljeno. V gnezdo položimo mladiče, ki jih nato pokrijemo z volno, ki smo jo prej shranili. To storimo zato, da bo samica pomirjena, ko jo bomo zopet položili v gnezdo. Samica povoha dlako, da se prepriča, ali je njena. Ako bi mladiče pokrili z dlako, ki smo jo imeli shranjeno od kdaj prej, bi jezna samica gnezdo razkopala ter se tudi za mladiče ne brigala več. Po 5—6 dneh zopet mladiče pregledamo, da se prepričamo, ako jih samica zadostno doji. Ako opazimo, da so mladiči siti in lepo okrogli, tedaj lahko opustimo vsa nadaljnja pregledovanja. Če pa vidimo, da starka le slabo doji, ji odvezamemo še 2—3 mladiče. Boljše je, da nam odgoji le 2—3 krepke mladiče kakor pa pet slabičev. Prav tako je treba ravnati s „presnicami“, t. j. plemenkami, ki so pri nas prvič skotile. Navadno jih pustimo že jeseni, ko so 8 mesecev stare. Samice orjaških pasem parimo seveda nekoliko starejše. Ako pripustimo samicó že jeseni, preprečimo s tem, da se nam plemenka čez zimo preveč opita in odebeli. Opitane samice ostanejo navadno jalove. Tem prvesnicam pustimo v jeseni samo po dva mladiča. Vse druge moramo odstraniti. Ako pa parimo prvesnico v februarju ali še celo prej, nam skoti, ko je še oster mraz. Ker pa je novinka v izpolnjevanju materinskih dolžnosti, še dokaj nerodna in nevesča, se kaj dostikrat zgodi, da mladiči zmrznejo v slabo urejenem gnezdu ter hladni noči. Prvesnice si navadno pulijo dlako šele po skotitvi. Prav zato se priporoča pariti kunce že v jeseni, ko je še razmeroma toplo in ni nevarnosti, da bi mladiči ponoči zmrznili. Ko zajklja spomladi potem drugič skoti, je že „pametnejša“ in ve, kako mora z mladiči ravnati. Mladiči spregledajo 9. dan. Po 3 tednih zapuste gnezdo in začno pobirati hrano, ki jo običajno nudimo samici. Ko so mladiči 8—10 tednov stari, jih odvezamemo materi, vendar ne vse naenkrat, marveč postopno. Najprej odstranimo šibke živali. Lahko pa odvezamemo samici vsak dan enega. Napačno ravnajo navadno rejci-začetniki, ki naenkrat odstranijo vse mladiče. V takšnih primerih se kaj rado zgodi, da zastane samici mleko, radi česar se ji vname vime. Radi vnetja vimena pa žival dostikrat celo pogine. Mladiče pa odstavimo lahko še na drug način. Čez dan vzamemo samico iz

kletke ter jo položimo v drug prostor. Šele zvečer jo zopet denemo k mladičem, da jih podoji ter jo nato zjutraj zopet odstranimo. To ponavljamo teden dni. Nato jo pridružimo mladičem zvečer le po eno uro, dokler ne opazimo, da jih samica sploh ne doji več, kar nam najboljše dokazuje, da jih je popolnoma odstavila.

Zelo važno je nadalje krmljenje v času dojenja. Zajklji moramo v tem času dajati mlekotvorno hrano, v prvi vrsti veliko sočnega zelenja. Najboljši je regrat. Poleg zelenja pa naj imajo vedno na razpolago zdravo in dobro seno. Brejim in doječim samicam nikakor ne smemo pokladati preveč mehke hrane, n. pr. krompirja in krompirjevih olupkov, pomešanih z otrobi ali z zdrobom, ki žival preveč masti in debeli. 2—3 krat na teden zadostuje krmiti jih z mehko hrano. Seveda je krmljenje domačih kuncev dokaj različno in se rejci ravnajo po krmi, ki jo imamo poceni na razpolago. Kunce lahko krmito trikrat ali pa samo dvakrat na dan, vendar vsakokrat ob določenih uri. Vestno in natančno se moramo držati reda, za katerega smo se odločili. Naj navedem na tem mestu nekakšno temeljno osnovo krmljenja. Zjutraj: 1. dan: seno in korenje, 2. dan: seno in peso ali repo. Zvečer: 1 dan: krompirjeve olupke z otrobi ali ječmenovim zdrobom, 2 dan: oves, in tako menjaje vsak dan. Opoldne jim redno dajamo le zelenjavo. Mehki krmi primešajmo vsak dan malo klajnega apna, ki ga živalce potrebujejo za tvorbo kosti. Za skorjo subega kruha nam bodo živali prav hvaležne. Pred in po porodu dajmo zajklji namesto vode skodelico mleka. Tudi se priporoča primešati v mehko hrano 3—4 dni pred skotitvijo ščepec žveplenega cveta (t. j. navadnega žveplenega prahu), kar neki silno blagodejno vpliva na žival in ji lajša porodniške bolečine.

Ko smo pa mladiče odstavili, začnemo samici odvezati mlekotvorno hrano. Čez 14 dni jo smemo zopet pripustiti k samcu. Ako si hočemo ohraniti plemenke in sposobne za pleme več let, jih ne smemo pariti na leto več ko 2—3 krat, ker le od zdravih in krepkih samic bomo tudi dobili krepak naraščaj.

Po odstavitvi pustimo mladiče še 8—10 tednov v skupni kletki. Nato jih ločimo po spolu in razvrstimo po posameznih kletkah.

O nadaljnih opravilih pa se pomenimo natančneje enkrat prihodnjič.

Perutninarstvo.**Pomen klajnega apna v perutninarstvu.**

Leopold Paljk.

Vsak živinorejec dobro ve, da potrebuje žival apno predvsem za tvorbo kosti, dlake in perja ter roženastih delov telesa, kakor: kljuna, krempljev, parkljev itd. Apno dobiva sicer v običajni hrani. Ako pa naravna hrana ne vsebuje zadosti apnenastih snovi, se kmalu pokažejo pri živalih zle posledice, razna rahitična obolenja, kostolomnica in druge.

Relativno potrebuje izmed domačih živali perutnina največ apna. Sorazmerno močno okostje in vsakoletna menjava perja zahtevata zlasti pri perutnini večjo količino apnenastih snovi kot jih vsebuje hrana, s katero jo krmimo. Poleg tega potrebuje perutnina neprimerno dosti apna za tvorbo jajčne lupine. Sicer vsebuje rastlinska piča, n. pr. kopri-ve, detelja (sveža in posušena) in tudi razna zelenjad obilo apnenastih mineralnih snovi, ali kaj ko tovrstna hrana dostikrat ni dostopna v dovoljni meri perutnini, zlasti mlajši, ki radi svojega hitrejšega razvoja potrebuje teh snovi največ, bodisi da se nahaja v zaprtem in ograjenem prostoru ali pa se rejec sploh ne zaveda, kakšne koristi mu nudijo pri prehrani perutnine prav te rastline. Na prostem se pasoč živali najdejo že kolikor toliko dovolj apnenastih snovi v živalski hrani: hroščih, glistah, polžih in njih apnenastih hišicah. V takšni živalski prehrani najde perutnina nadomestilo za rastlinske snovi, v kolikor ne zadoščajo za njen telesni razvoj in v kolikor rejec sam ne poskrbi, da žival pravilno hrani.

Da bomo mogli prav oceniti vrednost apnenastih snovi, ki jo žival nujno potrebuje, moramo predvsem vedeti, da razlikujemo več vrst apna, n. pr. fosfornokislo in ogljikovokislo apno. Fosfornokislo apno ali tako zvano klajno apno služi živali predvsem za tvorbo kosti in perja. Z njim krmimo perutnino v mladosti t. j. v času hitrejšega razvoja, torej piščance, ko doraščajo in dobivajo perje ter v času „misenja“ ali preperjanja perutnine.

Ogljikovokislo apno pa potrebujejo najbolj nesnice za tvorbo jajčne lupine, kar je lahko razumljivo, ako pomislimo, da sestoji jajčna lupina iz 95% apna. Ako ne najde nesnica dovolj apnenastih snovi, nese jajca z mehko lupino, takozvane

„mehkuže“, kar je gotovo že opazil vsak perutninar. Res pa je, da nesejo jajca z mehko lupino tudi kokoši, pri katerih se pojavi organska napaka v jajčnikih, kar pa se le redkokdaj dogodi. Največkrat je vzrok mehkolupinastim jajcem pomanjkanje apna v hrani, odnosno v prostoru, kjer se zbirajo naše čopke.

Perutnina pa more ogljikovokislo in fosfornokislo apno do gotove mere vzajemno nadomeščati, odnosno pretvarjati. Zato ni ravno potrebno dodajati ogljikovokislega apna samo nesnicam, češ da ga potrebujejo za tvorbo jajčne lupine. Morda bi celo kdo menil, da je apno v vsakem drugem času odveč in brez vrednosti, morda še škodljivo.

V dobi, ko potrebuje telo posebno veliko apna in ga perutnina v običajni hrani, s katero jo krmimo, ne dobi dovolj (n. pr. v ograjenih dvorcih, v času razvoja in hitre rasti, pridnega nesenja, preperjanja, pozimi itd.), moramo nuditi živalim manjkajoče apnenaste snovi na ta način, da primešamo v mehko krmo klajno apno, ki ne vpliva samo na trdnost in zdravje okostja, marveč pomaga do hitrejšega razvoja, vzbuja pri živalih tek in urejuje prebavo. (Kmetijska družba nudi klajno apno kg po 2.75 din v izvornih vrečah po 50 kg, na drobno pa po 3.80 din za kilogram).

Fosfornokislo apno nudimo tedaj perutnini v obliki klajnega apna in zdrobljenih svežih kosti. Sveže kosti vsebujejo v suhem stanju ca 30% beljakovine, 6—25% maščobe in 15 do 30% mineralnih snovi. Prekuhanne kosti so seveda manjvredne. Ako pa ostane na njih še kaj mesa, mozga, masti, hrustanca in žil, so seveda

toliko več vredne. Kostni denemo v možnar ter jih z železnim tolkačem zdrobimo kolikor mogoče drobno. V prodajalnah z železnino se dobe ročni drobilni stroji, s katerimi opravi-mo delo zelo hitro. V manjših obratih in za kmečke prilike pa popolnoma zadostuje možnar ali pa zdrobimo kosti z ušesom sekire. Vendar pazimo, da odstranimo vse trskaste in špičaste kosti, ki bi utegnile kokošim škoditi. To preprečimo na ta način, da kostni zdrob pred uporabo presejemo skozi sito ali rešeto. Zdrobljene kosti primešamo krmu približno 5 g na glavo in dan. Perutnina zelega rada uživa zdrobljene kosti, saj ji s tem nudimo poleg fosfornokislega apna še beljakovine in maščobe v večji meri kot jih vsebuje najboljša žitna zrnje.

V trgovini kupljena kostna moka in zdrob nista vedno polnovredna, ker sta največkrat izdelana iz izluženih kosti v tovarnah za kostni klej. Zato nimajo ti stranski produkti redilne vrednosti v tolikšni meri, ki bi vsaj za silo odgovaljala ceni proizvodov, t. j. moke ali zdroba, ker vsebujejo povečem samo apno.

Kar se pa tiče dodajanja ogljikovokislega apna, ni treba perutninarju imeti posebnih skrbi, ker ga najde žival dovolj v odpadkih zidnega ometa. Vsakdo je že opazoval kokoš, ki je kljuvala ob zidu omet in nemalokrat izdolbla v kokošnjaku precejšnje vdolbine. Temu je kaj lahko odpomoči na enostaven in cenen način. Napolnimo zaboj z zdrobljenim zidnim ometom (mortom ali malto) ter ga nato postavimo v kokošnjak.

Iz vsega povedanega sledi, da je apno silno važen del kokošje prehrane. Vendar bi rajnal brezmiselnost in neumno oni rejec, ki bi natrosil perutnini bodisi žgano ali pa ugašeno apno, češ: apno je apno. (Tudi to se je že dogodilo. Op. pisca.)

Čebelarstvo.**Čebele v aprilu — maju.**

Dr. M. Podgornik.

Kdor čebelari na med — ne na roje —, ima spomladi dvojje glavnih skrbi:

1. da se mu čebelne družine do glavne paše zadostno razvijejo, in

2. da mu ne rojijo ter ga s tem spravijo ob letni pridelek na medu.

Predpogoji uspeha pa so: zdrave, dovolj močno izzimljene družine, dobre mlade matice, ugodno izletno

vreme in dobra pomladanska paša. — Poraba hrane znaša sedaj mesečno okrog 4 do 5 kg na A. Ž. panj. — Razvoj družin pospešimo lahko z dražilnim pitanjem: z nekoliko razredčenim medom ali pa s sladkorno raztopino (1:1), ki jo pokladamo v količinah po eno petinko litra vsakemu panju proti večeru. Priporočljivo je tudi, kadar čebele ne najdejo

v naravi dovolj obnožine, nadomeščati del vode v tej hrani z mlekom, i. s. v razmerju, da pride na 3 litre vode 1 liter mleka. Tedaj pa je posebno paziti na snago v vseh posodah in pitalnikih. — Dražilno krmiljenje lahko traja do početka izdatne paše.

Nagnjenje k rojenju se pri nas pojavlja večinoma od konca aprila do konca junija. Vidne priprave k temu pokaže panj posebno v dveh stopnjah: v gradnji trotovskih celic in v zaleganju matičnikov. Ko opazimo prvo stopnjo tega razvoja, zaviramo rojenje lahko z dajanjem celih satnic v izgraditev, s širjenjem prostora v plodišču, zlasti pa z odjemanjem zaleženih satov ali z njih predstavljanjem v medišče po Albert-Znideršičevi (Preussovi) metodi, kakršna je pri nas v navadi. Kadar pa je družina dosegla drugo stopnjo, ne dela več tako pridno ter jo je le težko odvrniti od rojenja. Ker pomeni rojenje beg matice pred matičniki, je pri nas v navadi izrezavanje le-teh. Zamudno in včasih brezplodno početje! Raje napravimo kar sami umeten roj z odjemanjem „preloženca“. V to svrhu odstranimo iz panja vse sate plodišča, z zalego in matičniki, hrano in mladice vred. Le en sat z matico (brez matičnikov) ostane sredi plodišča, ob strani pa postavimo prazne sate in satnice. Ker se vračajo letalke v panj, dobi ta „starec“ značaj roja-prvca. Odstranjene sate pa odnesemo v kak prazen panj, kjer mu posvetimo posebno skrb in nego. Temu „preložencu“ manjka matica, manjkajo mu tudi letalke. Zato mu najbolje kar dodamo kako rezervno matico, ali pustimo, da si matico sam vzgoji iz matičnikov, ter mu pokladamo skozi teden dni tekočo hrano, ali nudimo vsaj dovolj vode.

Ker kmetovalcem in mnogim drugim ne moremo priporočati nobene zamudne metode vzreje in obnove matic, bo prihodnjič tu iznešena enostavna metoda tega važnega opravila.

Združništvo.

Kmetice-zadrugarke so sezidale svoj dom.

V bližini Gornjega Milanovca (Srbija) je nastalo okoli nove cerkve, posvečene Sv. Savi, naselje, ki se sestoji samo iz združnih zgradb in sicer: nabavljalne zadruge, kreditne zadruge, doma žen-zadrugar in šolske kuhinje. Nobene od teh zgradb še ni bilo leta 1927. Danes v okolici ni kmeta,

ki ne bi bil zadrugar, niti omladinca, ki ne bi bil član zadrugarke omladine, ki je nekakšna šola za prave zadrugarke. Žene so tudi organizirane in uspeh njihovega dela vidno dokazuje novi dom-zadrugar.

V novem domu žen-zadrugar so nameščeni razni stroji, ki so zadrugarom na razpolago. Tako se v eni sobi nahaja avtomatični stroj za tkanje, v drugi moderne preslice, v tretji stroji za šivanje itd. Tukaj se žene zbirajo na prelo v zimskih večerih in pri prijetnem razgovoru ali pesmi uporabljajo skupni inventar. V domu, kjer se pripravljajo poučni tečajji, najdejo tudi pouk o vseh opravkih v hiši in o ročnem delu. Tako je postal dom zadrugar važen činitelj v širjenju prosvete na vasi. Žene v tem kraju so postale zelo napredne, kar se najbolje vidi po tem, da so med njimi izkoreninjene razne vraže pa tudi razna babjeverna zdravila ter sedaj posvečajo moderni higijeni in zdravstvu največjo pažnjo.

Daljni vidni znak napredka je šolska kuhinja, kjer žene v blagor svojih otrok odlično sodelujejo. Nabavila se je jedilna posoda za 200 učencev ter uredila kuhinja in obojevalnica kar najbolj higijenično. Izračunalo se je, koliko dni na leto šola traja in koliko obedov bo potrebno za vse šoloobvezne otroke. Potem se je ugotovilo, koliko pšenice, koruze, fižola, masti in ostalih živil se bo rabilo za prehrano otrok in se je skupna količina razdelila na starše, sorazmerno številu njihovih šoloobveznih otrok. V jeseni vsaka hiša odda v skupni magazin pripadajoči del. Razen tega plačajo roditelji po 2 din mesečno za vsakega otroka. Ta denar se uporabi za plačo osebja. Izdrževanje kuhinje spada torej popolnoma v breme staršev, ne da bi bili navezani na katekolni podpore. Nasprotno, siromašni učenci dobivajo hrano brezplačno, ker deset učencev prispeva v naravi in denarju tudi za enajstega siromašnega sošolca. Tako velika je namreč zadruga zavest v vasi, da pramožnejši roditelji radi prispevajo za siromašne otroke in da je mogoče vsakega enajstega učenca brezplačno prehranjevati.

S takšno ureditvijo so zadovoljni starši, kakor tudi učitelji, najbolj pa otroci. V vasi raste zdrav rod, vzgojen za požrtvovalno in vztrajno delo, ker le tam, kjer vlada prava zadruga zavest, vsak tekmuje s sosedom v napredku v dobro sebi, svojim in skupnosti.

Kaj pravite, ali se ne bi mogla tudi naša vas kaj naučiti iz tega edinstvenega primera zadrugarke samopomoči?

Kmetijski pravnik.

Vprašanje 1: Zasadil sem na svojem vrtu mlade slive v oddaljenosti 1½ m od meje, tako, da po mojem mnenju ne bodo škodovalle sosedu (tudi sosedovo zemljišče je sadovnjak) z zasenčenjem. Ali mi sosed lahko zabrani tako saditev? Da ne

sme na sosedovo zemljišče viseti vejevje in da ne smem odpadlo sadje na njegovem svetu pobirati, mi je znano. (R. Š. v V.)

2. Moj sosed namerava letos tik moje njive nasaditi hmelj. Ali je dovoljeno nasaditi hmelj tik do meje, ne da bi pustil sosed vmes zaščitni pas, da ne bi radi zasenčenja moje njive trpeli sadeži na njej? (Oskrbništvo G. M.)

Odgovor: Taka in enaka vprašanja se stalno ponavljajo in so dokaz, kako nepopolno je še naše kmetijsko pravo, ker ni najti v veljavnih zakonih nikjer točnega in jasnega odgovora na pereče vprašanje, kako zabraniti škodo vsled zasenčenja, povzročene po nasađih na sosedovem zemljišču. Edino za ozemlje bivše Kranjske predvideva deželni zakon o pogozdovanju poljedelskih zemljišč z dne 21. 2. 1912 dež. zak. št. 11 izvestne mere. Ako hoče namreč kdo na poljedelska zemljišča (njive, travnika itd.) zasaditi gozdno drevje, mora to naznaniti sreskemu načelstvu, ki obvesti sosedo. Sosedje pa imajo pravico v roku 6. mesecev zahtevati, da dotičnik pusti ob meji tako širok pas, da drevje ne bo delalo sosednjim poljedelskim zemljiščem škode, vsled zasenčenja in preraščanja korenin. Ako se oni, ki hoče saditi na svoja poljedelska zemljišča gozdno drevje, tej zahtevi sosedov protivi, odredi sresko načelstvo komisijski ogled, in določi potem širino pasu ter vrsto drevja odnosno grmičevja, ki se sme na tem pasu zasaditi.

Kakor rečeno velja to le za slučaj pogozditve poljedelskih zemljišč. Želeti bi bilo, da bi se zakonito uveljavil tudi enak postopek za druge slučaje, kajti v slučaju prvega vprašanja, ko gre na obeh straneh za sadovnjake, ni zakonitega predpisa za zahtevo, da bi se moral puščati ob meji kak zaščitni pas in se torej lahko po sedanjem stanju zakonodavstva sadi drevje tik do meje. Vejevje sme viseti na sosedovo zemljišče in lastnik drevesa ni dolžan varovati sosedo morebitne škode, ki jo povzroča na njegovo zemljišče viseče vejevje. Pač pa ima sosed pravico posekati korenine, v kolikor štrle v njegov svet preko meje in porzati veje, ki vise preko meje nad njegov svet, toda na lastne stroške in v kolikor temu ne nasprotujejo predpisi gozdnega zakona. Lastnik drevesa pa sme take veje upogniti nazaj in obrati sad, ne sme pa pri tem stopiti na tuje zemljišče. Sadje pa, ki odpade na sosedov svet z drugih vej, ki ne vise nad sosedov svet in je le slučajno padlo tja, sme zahtevati nazaj. Nasprotno pa pripada sadje, ki odpade s preko meje štrlečih vej, sosedu. Neokrnjena pa seveda ostane pravica lastnika drevesa, da ga poseka, ker nimia sosed nobenih širših pravic do vej, ki visijo nad njegov svet.

Društvena vest.**Vabilo**

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z. o. z.

Dne 24. aprila 1938:

Podružnice: Mošnje ob 8. uri pri Pogučnik J. Otok 23; Kapele ob 8. uri 30 min. pri načelniku v Kapelah; Vrhnika po prvi sv. maši v gostilni Turšič; Sv. Marjeta ob Pesnici ob 7.30 v nar. šoli; Smartno pri Litiji ob 7. uri v Zadrudnem domu; Motnik ob 15. uri v nar. šoli; Smarjeta po jutranji sv. maši v narodni šoli; Komenda ob 7. uri v narodni šoli; Koroška Bela ob 8. uri v star. šoli; Kapela - Sv. Jurij - Slatina Radenci ob 15. uri v Kapelski šoli; Struge ob 15. uri v prostorih načelnika; Sv. Miklavž pri Ormožu ob 8. uri v društveni dvorani.

Dne 1. maja 1938:

Podružnice: Šenkovturn po prvi sv. maši v narodni šoli; Črnomelj ob 9. uri v hotelu Lakner; Tribuče ob 2. uri pop. v šoli.

Dne 8. maja 1938:

Podružnice: Jarenina po prvi sv. maši v narodni šoli; Podbrezje po prvi sv. maši pri načelniku; Dobrava pri Kropi po maši v narodni šoli; Slovenjgradec ob 10. uri v Zadrudnem domu; Begunje pri Lescah po prvi sv. maši v šoli.

Dne 15. maja 1938:

Podružnica: Sv. Gregor ob 15. uri v Gasilskem domu; Loški potok ob 1. uri popoldne v osnovni šoli.

Pismo naročnika.

Velecenjeno uredništvo „Kmetovalca“!

V Vašem cenjenem listu št. 11. ste razpisali nagrade za Vaše naročnike. To je prav lepa stvar od Vaše strani, da lahko pridobite več naročnikov.

Ali sedaj bom jaz mojo izjavil, ne da bi se pred Vami hvalil ali kaj sličnega. Jaz sem se rodil v kmečki hiši na Štajerskem in sem prišel s svojimi 16 leti kot delavec v tovarno in danes sem skoro 38 let star. Po tovarnah sem bil v Nemčiji, Avstriji, Italiji in Madžarski. Ker sem rojen in vzgojen na kmetih, sem se povsod tako malo zanimal za poljedelstvo in prišel sem do zaključka, v kolikor se tiče živinoreje in poljedelstva, da so Tirolci, kar sem jaz videl, na prvem mestu. Posebno, kar sem videl glede gnojenja travnikov, setve itd. nisem še nikjer videl. Opazil sem, da njim ni žal denar potrošiti za umetno gnojilo. Če človek vidi njihove travnike in njihovo živino, človeku se srce smeje. Vsaka kaplja gnojnice se uporabi, a pri nas? Gnojnica teče okoli štale in po cesti, travniki mršavi, nepogojeni, a o živini da ne govorimo! Jaz znam, bilo je leta 1923, da je dobil en kmet v Tirolu za molzno kravo Din 10.000.—. Tudi gnojenja Vam en primer navedem. Mi smo dobivali mleko od nekega kmeta, kateremu smo vsak teden plačali od 50—70 Din. Ker smo imeli vrt za zelenjavo, sem ga zaprosil za malo gnojla, a on meni odgovori,

da ne more dati gnojla, ker ga sam rabi. Ponudil sem mu, da ga bom plačal, a on meni odgovori, da mu je ljubši njegov gnoj, kakor moj denar. Iz tega vidite kakšni so Tirolci! Gnoj pa je imel 2 m visoko, 4 m široko in 6 m v dolžino, vendar ga meni ni hotel dati za dve karjoli.

Jaz sem sedaj eno leto naročnik Vašega cenjenega lista in ker sem kupil malo posestvo kraj Ptuja me je zanimal Vaš cenjeni list. Lahko Vam rečem, „Kmetovalec“ ne bi smel manjkati v nobeni kmečki hiši. Ako ga človek temeljito prečita in premisli, koliko koristi in znanja si lahko pridobi z malimi stroški! Kaj je 25.— Din za celo leto? Koliko ima naš kmet koristi, če bi se držal naukov, kateri se v „Kmetovalcu“ pišejo! Naši ljudje rečejo: „Kar časniki pišejo, to mi znamo!“ Toda ni resnica, ker mnogo se je spremenilo in mnogo časa se je zgubilo in kje bi bil naš kmet, da se ga ni naučilo, kako je boljše za njegov položaj in napredek.

Želim Vam polno uspeha v Vašem trudu, in želim, da bi našemu kmetu zopet zaslajalo solnce in da bi se njegovih nevolj rešil. To bi bilo nujno potrebno, da bi zopet z veseljem obračal zemljo s plugom, tako kakor je bilo enkrat.

Oprostite mi, da sem Vas dolgočasil s svojim pismom. Jaz bodem vsakemu priporočal Vaš cenjeni list, ker sem videl, da je namenjen našemu kmetu in skuša njegovo nevoljo poboljšati.

Bom ostal zvest naročnik in beležim.
s spoštovanjem J. S. iz V.

Razno.

Tržno poročilo 10. IV. 1938.

Borzne cene: fco. vagon nakladalna postaja za 100 kg.

Pšenica: Na domačem trgu ni večjih sprememb, kljub temu, da cena na inozemskih trgih popušča. — Cene so ostale iste Din 178—184.

Koruza: Cene so v zadnjem času malo bolj čvrste. Vagonske količine se nudijo po Din 100—104.

Moka: bačko-banatska pekarska din 277.50—282.50, sremsko-slavonska po din 272.50—282.50, vse za vrsto Og. Ostale vrste sorazmerno ceneje.

Krompir: slovenski na debelo po din 75—80, semenski nekaj dražje.

Seni: din 45.— do 55.— polsladko, din 50.— do 60.— sladko.

Cene na drobno na trgih v Ljubljani in Mariboru:

Krompir 1.— do 1.50 din, čebula 3 do 4 din, česen 5 do 8 din, zelje 1 do 4 din, kislo zelje 4 do 5 din, kislja repa 2 din, karfižola kg po 8 do 10 din, hren 7 do 8 din, jabolka 4 do 8 din, celi orehi 7 do 8 din, luščeni 22 do 24 din, pšenica 2.— do 2.30 din, rž 1.75 do 2 din, ječmen 1.50 do 1.75 din, koruza 1.25 do 1.50 din, oves 1.50 do 2.60 din, proso 1.50 do 1.75 din, fižol 1.50 do 2.50 din, mleko 1.50 do 2.50 din,

smetana 10 din, sirovo maslo 26 do 32 din, jajca 0.40 do 0.60 din, seno 35 do 75 para, slama 25 do 50 para.

Volj 1a 5 do 5.50 din, II. 4 do 5 din, III. 3 do 4 din, telice 1a 4.50 do 5 din, IIa. 4 do 4.25 din, III. 3 do 3.50 din, krave I 3.50 do 4 din, II. 3 do 3.25 din, III. 2.50 din, teleta I. 5 do 6 din, II. 4 do 5 din, prašički 5—6 tednov po 85 do 105 din, 7 do 9 tednov 110 do 120 din, 3—4 mesece 145 do 190 din, 5—7 mes. 240 do 380 din, 8 do 10 mes. 410 do 480 din, 1 kg žive teže po 6.50 do 7.75 din, 1 kg mrtve po 8.50 do 11.25 din, debele svinje 8 do 8.50 din, plemenske 6.25 do 6.50 din. Pripomniti je, da so cene na raznih sejnih precej različne, kakršno je pač povpraševanje ali ponudba.

Nakup galice za škropljenje vinogradov.

Razposlali smo ponudbe vsem našim podružnicam, ki leže v vinorodnih krajih. Pri letošnjih pogajanjih glede cene so imele zadružno organizacijo težko stališče, ker odjem zadrug v preteklem letu ni bil večji kot polovica vse potrošnje. Nujno je potrebno, da letos organizacije potrošačev zopet več prodajo kot trgovci, ker le takrat bodo zadruge mogle uspešno zastopati interese članov. Zato pozivamo vse člane, da galico naroče le preko podružnic, ker v skupni nabavi je moč naše zadruge.

Podružnice bodo razpečavale galico po ceni od din 5.90 do 6.10 za kg, kakoršni pač bodo dovozni in razdelilni stroški v posameznih krajih z obzirom na najbližnjo izkladalno postajo. Cena bo torej proti lanski nižja!

Naročilo galice je čim prej prijaviti podružnici, da nam more le-ta isto pravočasno sporočiti in da glede dobave ne bo težko. Kakor vsako leto, bomo tudi letos za več podružnic skupno poslali galico, ako naročilo ene podružnice, ne bi zadostovalo za najboljšo izkoriščenost železniške tarife.

Nabava umetnih gnojil.

Razveseljivo je dejstvo, da so letos marsikatero podružnico zopet začele skupno nabavljati umetna gnojila. Prepričale so se pač, da kupijo tako gnojila najceneje. Pogrešamo pa še pri mnogih podružnicah inicijativo za takšne skupne nabave. Temu so dostikrat krivi sami člani, ker ne naročijo pravočasno, tako da jim podružnični odbor tudi pri najboljši volji ne more ustreči.

Vsaka organizacija uspešno deluje le takrat, če člani sami to hočejo. Zato morajo voljo za delo v doseg skupne koristi pokazati člani, a izvršitev te volje je dolžnost odborov. Pozivamo člane, da to voljo pokažejo.

Prispela je nova pošiljatev Sakovih plugov. Kdor rabi res dobro in dolgotrajno orodje, ga bo kupil pri Kmetijski družbi, kjer dobi le prvovrstne izdelke. Na prodajo ima sploh vse kmetijske stroje in orodje. Posebno opozarjamo na novo prispelo odlične mlatilnice, planete, trijerje, okopačice i. t. d.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{100}$ strani = Din 50 + Din 3⁰⁰ — ogl. takse
 $\frac{1}{10}$ " = " 100 + " 7⁵⁰ " " "
 $\frac{1}{10}$ " = " 150 + " 7⁵⁰ " " "

$\frac{1}{10}$ strani = Din 200 + Din 15⁰⁰ — ogl. takse
 $\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 80⁰⁰ " " "
 $\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 3⁰⁰ " " "

1 cela stran = Din 1600⁰⁰ — + Din 60⁰⁰ —
 ogl. takse
 (26 × 20 cm = 520 cm).

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 Din in 3 Din ogl. taksa.
 Upravništvo ne prevzame posredovanja.
 Vsakega 12. v mesecu se zaključijo sprejemanje oglasov za prihodnjo številko.

Novo brinje

oddaja po ugodni ceni: Ivan Jelačin, Ljubljana, Emonska cesta 5, 12

Prodaj

parno lokomobilo Din 5500.— in mali avto Din 2000.—, kupim

malo rabljen 16—20 ks. elektromotor „Falavod“ in 100 m kabla, Jureš-miln, pošta: Križevci pri Ljutomeru, 29

80 koles

prevoznih znamk in 36 šivalnih strojev skoraj popolnoma novih, po zares nizkih cenah na prodaj pri: „Promet“, v Ljubljani — nasproti Križanske cerkve, 31

Oskrbnik-šafar

z daljšo prakso, samostojen, samski, absol. kmčt. šole, z jamstvom, išče službo takoj. Dopise na upravo „Kmetovalca“ pod: „Pošta“ št. 33, 33

Laneno prejo

dajte v tkanje „Krosni“, tkalnici v Ljubljani, Zrinjskega c. 6. Dobili boste najcenejše platno za rjuhe, 150 cm široko, 24

Vsaka družina

lahko zasluži nad Din 1000.— mesečno doma. Potreben mali kapital. Pišite na „ANOS“, Maribor, Orožnova 6, Priložite znamke, 30

Vinske sode

vseh velikosti, kadri in gnojilne sode (lajte) prebarvane s karbolinom z razpršilnikom, izdeluje po najnižjih cenah Jože Čizman, Tacen 74, pošta Št. Vid nad Ljubljano, 13

Ključke ameriškega trsja

za podlage, odda 12.000 komadov Rip, Berlandieri, in Göthe 9, I in II, po zmerai ceni 10 para. Hönlmann Ivan, Loče pri Poljčanah, 34

Vabilo

na XX. redni občni zbor Električne strojne zadruge, r. z. z. o. z. v Poljanah nad Škofjo Loko, ki bo v nedeljo dne 24. aprila 1938, ob 15. uri v Poljanah v šoli, s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje in odobritev zapisnika XIX. red. zbora, 2. Poročilo načelstva in nadzorstva, 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1937, 4. Določitev cene elektr. toka, 5. Volitev 1 člana načelstva, 6. Sprememba pravil, 7. Slučajnosti. — Ako bi ob določenih uri občni zbor ne bil sklepčen, se vrši na istem mestu pol ure kasneje, ob vsaki udeležbi. Računski zaključek za l. 1937, je na vpogled zadržnikom tekem 8 dni pred občnim zborom v občinski pisarni v Poljanah. — Načelstvo, 32

SPREJMEMO ZASTOPNIKE

za prodajo
 posnemalnikov in brzoparilnikov
 na obročno odplačilo.

TEHNA družba z o. z., Ljubljana
 Mestni trg 25/l.

Mala kmetija v najem!

V najem se da poceni mala kmetija blizu Vrhnike z lično hišo s 3 sobami in vsemi pritliklinami; hlev za krmo in 3 goveda, kozolec, hlive in senožeti. Poleg možnost zaslужka. Poizve se v pisarni ga. Josipa Lenarčiča na Verdu pri Vrhniki, 23

Razstreljivo za kamnolome

kamniktit, vžigalne vrvice, kapiče, smodnik, lovske potrebščine dobite v konces. trgovini L. Fürsager, Radovljica, 11

Umetno valjenje

strokovno pravilno in najceneje pri „Niko“, Poljane, p. Št. Vid nad Ljubljano, 15

Začnite pravočasno s pokončanjem mrčesa!

Po stanovanjih, hlevih, polju, vinogradih, 100% sigurno uniči golazen odlikovan „HAMAD“ prašek, 5 Din v znamkah za vzorec. Generalno zastopstvo „Tosta“, Ljubljana, Stari trg 6, 27

Valilna jajca

selekcijonirane rjave štajerske kokoši, dobite najceneje pri Ivanu Gerdolu, Bevke št. 75, p. Vrhnika, 26

Jajca za valenje

od velikih sivih „Plymouth-kokoši“, najboljše jajčarice, komad po Din 2.50 in čistokrvne kunce, modre dunajčane (mladiče) po povzetju pri: August Kuhar, Vevče, pošta Dev. Mar. v Polju pri Ljubljani, 17

Vabilo

na redni občni zbor Kmetijske hranilnice in posojilnice v Ormožu, reg. z. z. n. z., ki se vrši na dan 14. maja 1938 ob 9. uri dopoldne v prostorih Posojilnice z dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva o poslovanju v minulem letu, 2. Odobritev računskega zaključka, 3. Sprememba pravil v smislu novega zakonodajnega zakona, 4. Volitev načelstva, 5. Volitev nadzorstva in 6. Slučajnosti. — Če bi ta občni zbor ob določenih uri ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem prostoru in z istim dnevnim redom drugi, ki sklepa veljavno ne glede na število navzočih članov. — Načelstvo, 35

Perutnino in jajca

kupuje stalno vsako množino: Perutninarstvo „Niko“, Št. Vid nad Ljubljano, 36

Ta slika
 in podpis
 župnika
 Kneippa
 jamčita
 za kakovost

Kneippova
 SLADNA KAVA

Pozor pivopivci!

O priliki velikonočnih praznikov ne pozabite pokusiti izborno letošnje

NOVO BOK PIVO
 iz pivovarne Union

Vabilo

na 10. redni občni zbor Kmetijske hranilnice in posojilnice, r. z. z. n. z. Videm-Dobrepolje, ki se bo vršil dne 1. maja 1938 ob 8. uri. — Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora, 2. poročilo načelstva in nadzorstva, 3. odobritev računskega zaključka za leto 1937, 4. slučajnosti. — Načelstvo, 28

Sadjarji!

Le tisti ima v sadjarstvu lep vir čistega dohodka, ki skrbno zatira škodljivce in neguje drevje ter si na ta način zagotovi zdravo in lepo sadje. Preiskave znanstvenikov in dolgoletne izkušnje praktikov izpričujejo, da je

ARBORIN

odlično sredstvo za spomladansko zatiranje sadnih škodljivcev.

„CHEMOTECHNA“ družba z o. z., Ljubljana, Mestni trg 10

Tvrdba priporoča razna razkuževalna sredstva za dom in hlev, cepilno smolo, mazavo milo in slično.

Arborin in cepilna smola v zalogi tudi pri Kmetijski družbi in njenih skladiščih.

Vsak zavaruje
edinole pri naši domači

Vzajemni zavarovalnici v Ljubljani

požar, vlom, steklo, zvonove, jamstvo,
nezgode, življenje
in pri

„KARITAS“ oddelku

posmrtnino, doto in starostno preskrbo

Centrala:

v Ljubljani, Miklošičeva c. 19
Lastna palača - Telef. 25-21 in 25-22

Podružnice in glavna zastopstva:

Beograd: Pašičeva 10
Celje: Palača Ljudske posojilnice
Sarajevo: Zvonimir. obala 9
Split: Ulica XI. puka br. 22
Zagreb: Ulica Kraljice Marije 36
Maribor: Loška 10 in Orožnova 8

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Telefon:
števil. 28-47

v Ljubljani

Brzojavi:
Kmetiskidom

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun Poštne hranilnice štev. 14.257

Račun pri Narodni banki.

Nove vloge

vsak čas razpolož-
ljive obrestuje po

4% do 5%

Za vse vloge nudi
popolno varnost.

Otvorja tekoče račune.

Eskontuje menice.

Daje kratkoročna posojila.

Izvršuje ostale denarne posle.

ZAUPAJTE DENAR

DOMAČEMU ZAVODU!

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev, in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY
LJUBLJANA, Mestni trg 4 (Zraven Rotovža)

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIĆ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv
družba z o.z., lastnik FRANJO MEDIĆ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Sadonosnike in vinograde boste varovali boleznimi in škodljivcev, ako uporabljate priznana škropila:

Nosprasil, ki vsebuje bakra in arzenika in zatira istočasno glivične bolezni (škrlup, gnilobo) ter živalske zajedalce, ki objedajo zelene dele trte in drevja.

Aresin, apneni arzeniat, kot dodatek bordoški, kalifornijski ali solbarjevi brozgi proti grizočim zajedalcem.

Solbar, barijev polisulfid proti kodri na breskvi in vinski trti, proti plesni in gnilobi obče.

Afidon, oljnato-nikotinsko sredstvo proti listnim ušicam, krvavi uši in kaparjem.

Arbocol-lepilo proti mravljam i. t. d.

Zello-pasta za zatiranje voluharja.

Obširna navodila daje:

Vsa ta in druga sredstva se dobe pri Kmetijski
družbi in vseh njenih skladiščih.

„JUGEFA“ k. d. oddelek za zaščito rastlin,
Zagreb, Preradovičeva 16.

Čilski soliter

je po celem svetu priznано najboljšo dušično gnojilo. Z uporabo tega gnojila se zamore znatno povečati pridelek vseh setev, ker je to gnojilo prikladno za vse zemlje in rastline.

Ozimne setve, ki so redke in slabo prezimile, popravljamo s 50 kg čilskega solitra na 1 kat. j.

Koruzi gnojimo s 60 do 80 kg na kat. j. in trosimo gnoj med vrste, kakor hitro so rastline izkalile. Ravno tako postopamo pri **krompirju**, katerega gnojimo s 50 do 70 kg na 1 kat. j.

Pri hmelju razstrosimo 20 do 30 gramov čilskega solitra okoli trsa, kakor hitro je odgnal. V drugi polovici maja pa razstrosimo drugi obrok 20 gramov.

Vrtni zelenjavi gnojimo z 3 do 4 kg solitra na 100 m² in razdelimo to količino na 2 obroka. Lahko pa se soliter razstopi tudi v vodi in se s to razstopino zaliva enkrat na teden. Na kanto vode (10 do 12 litrov) se razstopi ena pest solitra. Pazi pa se naj, da se zaliva okoli rastline in ne na stebelca ali na listje.

Vinski trti se daje spomladi 5 dkg po trsu.

Pri sadnem drevju se v območju krošnje raztrosi 200 do 500 gr. čilskega solitra.

Cvetice pa zalivamo z razstopino 2 grama na 1 liter vode.

Čilski soliter je najcenejše gnojilo, ker ga rabimo najmanj na površino, deluje takoj in poveča donos, ter je radi tega najrentabilnejši umetni gnoj.

Čilski soliter se prodaja v skladiščih Kmetijske družbe r. z. z o. z. v Ljubljani, Mariboru, Celju, Konjicah, Novem mestu in Brežicah.

Veliko zdravega sadja boste imeli po cenem in uspešnem škropljenju s pomočjo

SHELL-BILJOBRAHA

Ilustrirana navodila:

Jugoslavensko Shell d. d.

Zagreb, Gajeva ul. 5 - Ljubljana, Miklošičeva 14

Vendar en bat, ki ne propuša nobene tekočine in omogoča, da se delo izvrši brez napora. Tako sodijo strokovnjaki **novi**

vinogradniško in sadno škropilnico

„URBANUS“

z avtomatično zapirajočim **special-patent-batom**, kateri prekaša vse druge konstrukcije: 20 litrov vsebine. Specialna oprema s cedilom. Zatvorni ventil. 3 leta garancije.

Lastna izdelovalnica: Metallwarenfabrik

VIKTOR JESSERNIGG & URBAN,

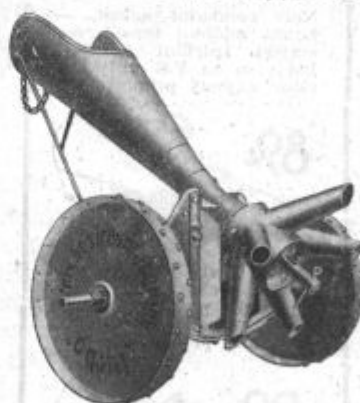
Stoekerau bei Wien

Pragerstrasse 35

V zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani in Mariboru.

100% izkoriščanje gnojnice.

„Turbo“

razpršilnik za gnojnico

Razprši isto v širini 8 metrov. Prospekte razpošilja in praktično predvaja, zastopnik

Posestvo Ed. Suppanz
Pristava

Sadjarji! Proti škodljivcem in boleznim, praktično in poceni, zato najbolje za škropljenje

z apnenim arsenatom (Meritol S) ali z oljnatim arsenatom „Schering“
kot dodatek bordoški ali kalifornijski brozgi.

Za uničevanje oidiuma, grint in pajkov na cvetju uporabljajte

ERYSIT.

Za uničevanje plevela na potih v vrtu, parku itd. uporabljajte

FORMIT.

Zahtevajte prospekte! — Ta sredstva se dobijo pri **Kmetijski družbi in vseh njenih skladiščih.**

Schering A. G. Berlin,

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo

Mr. Draško Vilfan,
Zagreb, Srebrnjak br. 55

Vesele Velikonočne praznike

19.-

Otroški gumijasti čevlji na zaponko praktični za šolsko deco, ki imajo daleč do šole. Vel. 27-30 Din 25.-, 31-34 Din 29.-, ženske Din 35.-

39.-

Najbolj zahtevani otroški čevlji iz finega laka z zaponko in močnim usnjenim podplatom. Od št. 24-26 Din 49.-, od št. 27-30 Din 59.-, od št. 31-40 Din 69.-

45.-

Nemirni deci za šolo in igro so najprimernejši ti polčevlji iz močnega usnja z neraztrgljivimi gumijastimi podplati. Od št. 31-34 Din 49.-, od št. 35-38 Din 59.-

45.-

Dobrim otrokom za pomlad ta fini fleksibilni sandal z okrasom in zaponko preko narta. Od št. 27-30 Din 49.-, št. 31-34 Din 59.-, št. 35-38 Din 69.-

45.-

Najboljša zračna otroška obutev za pomlad, so sandali iz močnega usnja z usnjenimi podplati. — št. 27-30 Din 49.-, št. 31-34 Din 59.-, št. 35-38 Din 79.-, Moški Din 99.-

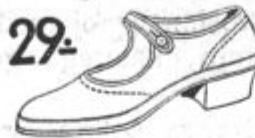
49.-

Za Vaše najdražje fini in lahki čevlji v rjavi barvi z okusnim okrasom in preponko preko narti. t. 27-30 Din 59.-, št. 31-34 Din 69.-

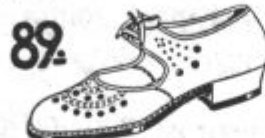
59.-

Lepi otroški lakstvi čevlji z okusnim jezikom preko narti. št. 27-30 Din 69.-, št. 31-34 Din 79.-. Isti iz belega nubuka po isti ceni.

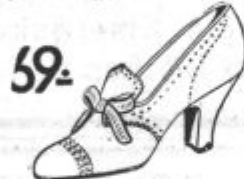
29.-

Ugodni platneni polčevlji na zaponko z gumijastim podplatom in nizko peto. Belane v drap in sivi barvi.

89.-

UDOBNOST NAD VSE!
Izrezani v nartu in bogato okrašeni čevlji. Vežejo se z okrasnimi pentljami. Jako so lahki, zato jih kupite za sprehod.

59.-

Novi pomladni model. — Lahki udobni ženski čevlji izdelani v rjavi barvi so za Vaš novi kostim najbolj primerni.

89.-

Ženski čevlji s široko preponko preko narta, z usnjenimi podplati, nizko podpetnico. Udobna oblika in nizka peta očuva Vaše noge.

99.-

Odlični dekliški čevlji izdelani iz rujavega boksa in kombinirani z tamno-rjavim semišem. Isti čevlji izdelani iz črnega laka, kombinirani z črnim semišem.

129.-

Lahki in fini polčevlji z okusnim okrasom izdelani iz rujavega ševroa, s usnjenim podplatom in polvisoko peto.

59.-

Lahki damski čevlji izdelani iz močnega platna z okrasom iz diffina. Jako so lahki, udobni in pripravi na lepo vreme.

79.-

Elegantni, lahki in zračni damski sandali. Izdelani iz močnega belega usnja, kombinirana s plavim usnjem preko narti.

89.-

Okusno in bogato perforiran polčevlji, ki bo popolnoma odgovarjal Vašemu kostimu. Izdelani so iz črnega ali rujavega boksa.

129.-

POSLEDNJI DUNAJSKI MODEL!

Dekolirani čevlji iz modrega ševroa z okrasom preko narta in visoko podpetnico. Zaponka je kombinirana s semišem.

149.-

Lepi damski čevlji iz modrega semiša z belim ali modrim pietenim okrasom spredaj. Neobhodno so potrebni k pomladanskim plaščem in kostimom.

99.-

Lahki moški polčevlji izdelani iz rujavega usnja s kožnatim okrasom. Luknjasti okras pospešuje zračenje noge. Stanejo samo Din 99.-

99.-

Močni moški polčevlji, s popolnoma novim okrasom, iz rujavega usnja z usnjenim podplatom. Stanejo samo Din 99.-

99.-

Novi model. Za elegantnega gospoda k pomladanski obleki, okusni čevlji v drap-rujavi kombinaciji.

129.-

Bogato okrašeni moški čevlji iz sivga semiša ali drap usnja z usnjenimi podplati. Pristojajo k vsaki letni obleki.

169.-

NAS PONOS!
Okusni moški čevlji, izdelani iz finega rujavega ali črnega usnja, z usnjenim podplatom in usnjeno podpetnico.

Bata